

Huhu malu'i Tifitelia, Kona mo e Tale Lōloá (dTpa)

Pepa Fakamatala ma'ae Mātu'á

Kuo 'ai 'e he Pule'anga 'Aositelēliá ha ngaahi huhu malu'i ta'etotongi 'e ni'ihii ma'ae to'utupú 'i he malumalu 'o e Polokalama Huhu Fakafonua (National Immunisation Program or NIP).

F. Ko e hā 'a e tifitelia, kona mo e tale lōloá?

Ko e Tifitelia ko ha pekitīlia 'oku faingofua 'ene mafolá pea lava ke ne fakatupunga 'a e ngaahi palopalema 'a e mānavá, mangumangu 'o e kilí, pe ko e pupula 'a e uoua 'o e mafú pe neavé.

Kona ko ha mahaki fakatu'utāmaki 'oku fakatupunga 'e ha pekitīliumi. 'Okú ne uesia 'a e neavé pea 'e lava ke fakatupunga 'a e mingi mamahi 'aupito 'a e uouá, ma'u 'a e kaungaó, pea mo e ngaahi faingata'a'ia kehe hangē ko e niuomōnia pe ko e fasi 'a e huí (mei he mingi 'a e uouá).

Tale lōlōá ko ha pekitīlia 'okú ne fakatupunga 'a e tale kovi 'aupito mo e faingata'a'ia 'a e mānavá. 'E lava ke fakatu'utāmaki ki he mo'ui 'a e fanga ki'i pēpeé. 'E lava ke laulau māhina 'a e talé 'i he fānau 'oku ki'i lalahí mo e lalahi angé.

F. 'Oku anga-fēfē 'a e mafola 'a e ngaahi mahaki ko ení?

Tifitelia 'oku mafola 'i he tale, mafatua, pe ko e ha'u mei he ngutu, ihu pe kili 'o ha taha 'oku mo'ua 'i he mahakí.

Kona 'oku fakatupunga ia 'e ha pekitīlia 'i he kekekelé. 'Oku lava ke hū ki he sinó 'i ha ki'i mahifi, ki'i mavaku, pe lavea 'oku tau ki ai 'a e 'uli, efu pe te'emanu.

Tale lōloa 'oku mafola ia 'i he fanga ki'i huhu'a mei he tale pe mafatuá. Ko ha taha 'oku 'ikai ke faito'o 'e lava ke ne fakamafola ia 'o a'u ki he uike 'e 3 hili 'a e kamata 'enau talé.

F. 'Oku anga-fēfē ngāue 'a e huhu malu'í?

'E tokoni 'a e huhu malu'í ki ho'o kau sōtia malu'í ke tau'í 'a e ngaahi mahakí. Kapau 'e feutu'utaki ha taha na'e huhu malu'í mo e mahakí, 'e lava 'e honau kau sōtia malu'í 'o tau'í leleiange ia, pe ko hono malu'í 'a e mahakí 'i ha'ane fakalalahi pe ko hono 'ai ke ma'ama'a pē.

F. 'Oku ola lelei fēfē 'a e huhu malu'í?

'Oku ola lelei 'aupito 'a e huhu malu'í 'i hono ta'ota'ofi 'a e tifiteliá mo e koná pea mo e meimei 80% 'o e tale lōloá.

F. Ko e tousi 'e fiha 'e fiema'u 'e he'eku ki'i leká?

Kapau kuo fakakakato 'e ho'o ki'i leká ha tousi 'e 3, 'e fiema'u 'e ho'o ki'i leka ha fo'i tousi huhu fakalahi 'e taha 'o e **huhu malu'í dTpa** 'i he ta'u 12-13 ke lava ai 'o nofo'aki malu'í ke a'u ki he kamata 'ene fu'u lahi.

Kapau kuo te'eki 'aupito ke huhu malu'í tifitelia, kona mo e tale lōlōa ho'o ki'i leká, 'e fiema'u ha fo'i tousi 'e 3 'o e huhu malu'í tifitelia-koná. Neongo ko ha fo'i tousi huhu malu'í pē 'e taha ke malu'í mei he tale lōlōá, 'a ia 'e fakahoko ia 'i he vaha'a 'o e uike 'e 4 mei he tousi takitaha.

F. Ko hai 'oku totonu ke ne ma'u 'a e huhu malu'í?

Ko e kotoa 'o e kau ta'u hongofulu tupú 'oku totonu ke nau ma'u 'a e fo'i tousi 'e taha 'o e **huhu malu'í dTpa** ke malu'í mei he tifitelia, kona mo e tale lōlōá.

Ko e huhu malu'í fakalahi ko ení 'oku mahu'inga ke tauhi ke mālohi honau kau sōtia malu'í hili honau huhu malu'í he'enua kei iiki. Kapau na'e ma'u 'e ho'o ki'i leká 'a e huhu malu'í tifitelia-koná ki mu'a, 'e kei lava pē ke nau ma'u 'a e huhu malu'í dTpa ke fakalahi honau malu'í mei he tale lōlōá.

F. Ko hai 'oku 'ikai totonu ke ne ma'u 'a e huhu malu'í?

'Oua na'a 'oange 'a e huhu malu'í ki ha taha 'a ia:

- **na'e hoko ki ai ha faka'ilonga fakatu'utāmaki (anaphylaxis) 'i hano 'oange ki ai ha fo'i tousi ki mu'a**
- **na'e puke koe'uhí ko e ngaahi me'a ko ia 'oku ngaohi'aki 'a e huhu malu'í.**

F. 'E lava ke ma'u 'e he kau feitamá 'a e huhu malu'í?

'Io. 'Oku totonu ke ma'u 'e he kau feitamá 'a e huhu malu'í 'i he vaha'a 'o e uike 'e 20 ki he 32 'o 'enau feitama kotoa pē, 'e lava ke tokoni eni ke malu'í 'a e pēpē 'i hono ngaahi 'uluaki māhiná.

Kapau na'e 'ikai ke huhu malu'í 'a e tokotahá 'i he 'apiakó pe fakafou 'i he Intensive English Centre (IEC), 'e fiema'u ke huhu malu'í kinautolu 'e he GP pe ko e fāmasií. 'I he 'aho 'o e huhu malu'í, 'e 'eke 'e he kau neesi ki he fānau ako fefiné kapau 'oku nau pe ngalingali feitamá. Kapau 'e 'io ha ta'ahine ako, he'ikai ke huhu malu'í. 'E fale'i leva ke talanoa ki he'ene mātu'á pe toketaá pea 'oange 'a e fakaikiiki 'o e fika fetu'utaki ki ha sēvesi tokoni.

F. 'Oku malu fēfē 'a e huhu malu'í?

Ko e huhu malu'í 'i 'Aositelēliá 'oku malu 'aupito. Kuo pau kenau paasi 'i hano sivi faka'auliliki kimu'a ke faka'atā 'e he Therapeutic Goods Administration (TGA). 'Oku toe siofi 'e he TGA 'a e malu 'a e huhu malu'í hili hono ngāue'akí.

F. Ko e hā 'oku ngaohi'aki 'a e huhu malu'í?

'Oku 'i he huhu malu'í 'a e fanga ki'i kongā iiki 'o e:

- **aluminium hydroxide mo e phosphate**
- **formaldehyde**
- **polysorbate 80**
- **glycine.**

'Oku toe lava foki ke 'i ai 'a e bovine-derived lolotonga hono ngaohí.

F. Ko e hā ha ngaahi faka'ilonga 'e ala hoko 'i he huhu malu'í?

Ko e fanga ki'i faka'ilonga ma'ama'a anga-maheni pea lava kau ki ai 'a e:

- **kula, fufula, pe mamahi 'a e feitu'u na'e fakahoko ai 'a e huhú**
- **mofi.**

Ko e ngaahi faka'ilonga mamafá 'oku hāhāmolofoia.

Ki ha fakamatala lahiange, vakai'i 'a e Consumer Medicines Information (CMI) 'i he [health.nsw.gov.au/schoolvaccination](https://www.health.nsw.gov.au/schoolvaccination). Kapau 'okú ke hoha'a fekau'aki mo e ngaahi faka'ilongá, fetu'utaki ki ho'o GP.

F. Ko e hā 'a e anaphylaxis?

Ko e anaphylaxis ko ha fa'ahinga faka'ilonga 'oku fakatu'utāmaki ka 'oku hāhāmolofoia 'ene hokó. 'E lava ke ne fakatupunga 'a e 'ikai toe 'ilo ha me'a pe mate kapau 'e 'ikai fai ki ai ha me'a fakavavevave. Ko e fa'ahinga 'oku nau fakahoko 'a e huhu malu'í kuo ako'i kinautolu kenau leva'i 'a e anaphylaxis.

F. Fēfē kapau na'e 'i ai ha taha na'e hoko ki ai ha me'a 'i hano huhu ia ki mu'a?

Kapau na'e 'ikai ke fakafokifā 'a e 'asi ha fa'ahinga faka'ilonga 'i he tokotahá 'i hano huhu malu'í ia ki mu'a, 'e malu ke 'oange kia kinautolu 'a e huhu malu'í dTpa.

F. Ko hai te ne 'oange 'a e faka'atā, pea lava ke kaniseli?

Ko e ngaahi mātu'á pe kau tauhi kuo pau kenau 'oange 'a e faka'atā ma'ae fānau ako 'i lalo 'i he 18. Ko e fānau ako ta'u 18 pea lahi hake ai 'e lava kenau faka'atā pē kinautolu 'aki 'enau fakamo'oni 'i he Foomu Faka'ataá.

'E lava ke kaniseli 'a e faka'atā 'i ha fa'ahinga taimi pē 'aki ha tohi ki he 'apiakó pe tā kia kinautolu.

F. Fēfē kapau teu tatali ke fu'u lahi 'eku ki'i leká?

Ko e huhu malu'i dTpa 'oku tokonaki pē ia 'i he 'apiakó kapau te ke fakafoki 'a e foomu faka'ataá kuo 'osi fakamo'oni lolotonga ko ho'o ki'i leká 'oku 'i ha Intensive English Centre pe Kalasi 7. Kapau te ke tatali, kuo pau ke ke fokotutu'u ke fakahoko 'a e huhu malu'i mo ho'o GP pe fāmasii.

F. Fēfē kapau na'e 'ikai huhu malu'i ho'o ki'i leká koe'uhí na'a nau puke pe nofo?

Kapau na'e 'ikai ma'u 'e ho'o ki'i leká 'a e huhu malu'i 'i he apiakó, fokotu'utu'u ke fakahoko ia 'i he vave tahá. Ko e ngaahi 'apiako 'e ni'ihí 'oku nau 'oatu ke fakahoko 'a e huhu malu'i. Kapau 'oku 'ikai, 'e 'oatu 'e he 'apiakó ha tohi ma'a ho'o GP pe fāmasii ke fakakakato 'a e huhú.

F. 'E lava fēfē keu ma'u ha lēkooti 'o e huhu malu'i 'o 'eku ki'i leká?

Ko e lēkooti huhu malu'i 'a ho'o ki'i leká 'e tānaki atu ia ki he Australian Immunisation Register (AIR).

'E lava ke kole 'e he ngaahi mātu'á 'a e Hisitōlia Huhu Malu'i 'o 'enau fānau 'i ha'anau a'u 'o ta'u 14. Ko e fānauako ta'u 14 mo lahi haké 'e lava kenau kole 'enau lēkooti pē 'anautolu. 'E lava ke ke hū ki ai:

- **fakafou 'i ho'o 'akauni Medicare 'i he opé 'i he my.gov.au**
- **ngāue'aki 'a e 'epi Medicare Express Plus: servicesaustralia.gov.au/express-plus-mobile-apps**
- **'aki ha tā ki he Laine Faka'eke'eke 'a e AIR 'i he 1800 653 809.**

F. Ko e hā 'oku hoko ki he ngaahi fakamatala 'a 'eku ki'i leká?

Ko e fakamatala 'i he Foomu Faka'atā 'oku fakatautaha pē ia pea 'oku malu'i ia 'e he laó. 'E tānaki atu ia ki he lēsisita huhu malu'i mo'uilelei 'a NSW pea 'e fakafehokotaki ia ki he AIR koe'uhí ke lava 'o sio ki ai 'i he MyGov.

F. Ko fē 'e lava keu ma'u mei ai 'a e fakamatala lahiange fekau'aki mo e huhu malu'i 'i he 'apiakó?

'E lava ke ke ma'u 'a e fakakiiki lahiange:

- **'i he uepisaiti 'a e Mo'ui 'a NSW: health.nsw.gov.au/schoolvaccination**
- **'aki ha'o tā ki he 'iuniti ki he mo'ui 'i ho feitu'ú 'i he 1300 066 055.**

Ko ho'o sitepu hokó:

- Kapau 'okú ke loto ke ma'u 'e ho'o ki'i leká 'a e huhu malu'i tifitelia, koná mo e tale lōlōá, fakakakato pea fakamo'oni 'i he Foomu Faka'atā. Fakafoki ia ki he 'apiakó 'i ho'o ki'i leká.
- Kapau 'oku 'ikai te ke loto ke huhu malu'i 'a ho'o ki'i leká, 'oua na'á ke faka'atā.

Huhu malu'i Tifitelia, Kona mo e Tale Lōloá (dTpa)

Okatopa 2024 © NSW Health. SHPN (HP NSW) 240751-1.

Huhu malu'i Hepataitisi B

Pepa Fakamatala ma'ae Mātu'á

Kuo ngaohi 'e he Pule'anga 'Aositelēliá ha ngaahi huhu malu'i ta'etotongi 'e ni'ihi 'i he malumalu 'o e National Immunisation Program (NIP).

F. Ko e hā 'a e hepataitisi B

Ko e hepataitisi B ko ha vailasi 'e lava ke ne fakatupunga 'a e mofi, enga 'a e sinō mo e matá pea ongo 'ikai lelei. 'E lava ke taki atu ki he ta'e'aonga 'a e 'até (cirrhosis) pe kanisā 'a e 'até. Ko e kakai 'e ni'ihi 'oku nau 'ikai kenau 'ilo nai 'oku nau ma'u 'a e hepataitisi B pea 'e lava ke mafola ia ki he ni'ihi kehé.

F. 'Oku anga-fēfē 'a e mafola 'a e hepataitisi B?

'Oku mafola 'a e hepataitisi B 'i he:

- **fā'elē (mei ha fa'ē 'oku puke ki he'ene ki'i pēpē)**
- **tau ki ha lavea 'oku 'ikai 'ufi'ufi'i**
- **fehokotaki fakaesino 'ikai ha me'a malu'i**
- **ko ha hui na'e ngāue'aki**
- **tātatau pe fana hau 'aki ha me'angāue 'oku 'ikai ma'a**
- **ko hono ngāue'aki ha hui tatau pē mo ha taha.**

F. 'Oku anga-fēfē ngāue 'a e huhu malu'i?

'E tokoni 'a e huhu malu'i ki ho'o kau sōtia malu'i ke tau'i 'a e ngaahi mahakí. Kapau 'e feutu'utaki ha taha na'e huhu malu'i mo e mahakí, 'e lava 'e honau kau sōtia malu'i 'o tau'i leleiange ia, pe ko hono malu'i 'a e mahakí 'i ha'ane fakalalahi pe ko hono 'ai ke ma'ama'a pē.

F. 'Oku ola lelei fēfē 'a e huhu malu'i hepataitisi B?

'Oku lava ke tukuatu 'e he huhu malu'i hepataitisi B 'a e malu'i mālohi 'o e vailasi.

F. Ko e tousi 'e fiha 'oku fiema'ú?

- **Ko e fānau mo e kau ta'u hongofulutupu 'i he ta'u 10-19 'oku fiema'u ki ai 'a e fo'i tousi ma'ae kau leká 'e 3 pe;**
- **Fānau mo e kau ta'u hongofulutupu 'i he ta'u 11-15 'e lava ke nau huhu 'a e fo'i huhu kakai lalahi tousi 'e 2 tukukehe kapau na'e huhu malu'i kinautolu 'i he'enau kei pēpē pe kei si'i.**

F. Ko hai 'oku totonu ke huhu malu'i?

Ko e longai fānau kotoa pe mo e kau ta'uhongofulu tupu kuo te'eki 'i ai ke nau ma'u kakato 'a e huhu malu'i 'o e hepataitisi B 'oku totonu ke nau huhu malu'i.

F. Ko hai 'oku 'ikai totonu ke ne ma'u 'a e huhu malu'i?

'Oua na'a 'oange 'a e huhu malu'i ki ha taha:

- **'a ia na'e puke lahi (anaphylaxis) 'i hano huhu ia ki mu'a pe ko ha ni'ihi 'o e ngaahi me'a ko ia 'oku ngaohi'aki 'a e huhu malu'i.**
- **'oku feitama.**

F. 'Oku malu fēfē 'a e huhu malu'i?

Ko e huhu malu'i 'i 'Aositelēliá 'oku malu 'aupito. Kuo pau kenau paasi 'i hano sivi faka'auliliki kimu'a ke faka'atā 'e he Therapeutic Goods Administration (TGA). 'Oku toe siofi 'e he TGA 'a e malu 'a e huhu malu'i hili hono ngāue'aki.

F. Ko e hā 'oku 'i he huhu malu'i hepataitisi B?

'Oku 'i loto 'i he huhu malu'i 'a e:

- **aluminium hydroxide ke tokoni ke 'ai ke ngāue**
- **'Tsiti polotiini ('e kau nai ai)**
- **ngaahi naunau bovine-derived ('e kau nai ai).**

F. Ko e hā ha ngaahi faka'ilonga 'e ala hoko 'i he huhu malu'i?

Ko e anga-maheni 'oku fa'a ma'ama'a pē pea 'e kau nai ai 'a e:

- **felangaaki, kula, pe fufula 'a e feitu'u na'e fai ai 'a e huhú.**

Ko e ngaahi faka'ilonga mamafá 'oku hāhāmolia.

Ki ha fakamatala lahiange, vakai'i 'a e Consumer Medicines Information (CMI) 'i he health.nsw.gov.au/schoolvaccination. Kapau 'oku ke hoha'a fekau'aki mo e ngaahi faka'ilongá, fetu'utaki ki ho'o GP.

F. Ko e hā 'a e anaphylaxis?

Ko ha puke he huhú 'oku hāhāmolia ke hoko ka 'e lava ke hoko ha fa'ahinga faka'ilonga 'oku 'ikai sai ki he tokotahá 'a e huhú. 'E lava ke ne fakatupunga 'a e 'ikai toe 'ilo ha me'a pe mate kapau 'e 'ikai fai ki ai ha me'a fakavavevave. Ko e fa'ahinga 'oku nau fakahoko 'a e huhu malu'i kuo ako'i kinautolu kenau leva'i 'a e anaphylaxis.

F. Fēfē kapau 'oku 'ikai keu ma'u 'a e lēkooti pe 'ikai ke manatu'i pe na'e huhu malu'i 'eku ki'i leká?

'E malu ange ki ho'o ki leká ke toe 'oange ki ai ha fo'i huhu 'e taha 'o e huhu malu'i hepataitisis B.

F. 'E lava 'a e fānauako fefine feitamá ke huhu malu'i?

'Ikai. Ko e fānauako fefine feitamá 'oku 'ikai totonu ke huhu malu'i kinautolu.

'I he 'aho 'o e huhu malu'i, 'e 'eke 'e he kau neesí ki he fānau ako fefiné kapau 'oku nau pe ngalingali feitamá. Kapau 'e 'io ha ta'ahine ako, he 'ikai ke huhu malu'i. 'E fale'i leva ke talanoa ki he'ene mātu'á pe toketa'a pea 'oange 'a e fakaikiiki 'o e fika fetu'utaki ki ha sēvesi tokoni.

F. Ko hai te ne 'oange 'a e faka'atā, pea lava ke kaniseli?

Ko e ngaahi mātu'á pe kau tauhí kuo pau kenau 'oange 'a e faka'atā ma'ae fānau ako 'i lalo 'i he 18. Ko e fānau ako ta'u 18 pea lahi hake ai 'e lava kenau faka'atā pē kinautolu 'aki 'enau fakamo'oni 'i he Foomu Faka'ataá.

'E lava ke kaniseli 'a e faka'atā 'i ha fa'ahinga taimi pē 'aki ha tohi ki he 'apiakó pe tā kia kinautolu.

F. Fēfē kapau na'e 'ikai huhu malu'i ho'o ki'i leká koe'uhí na'a nau puke pe nofo?

Kapau na'e 'ikai ma'u 'e ho'o ki'i leká 'a e huhu malu'i 'i he apiakó, fokotu'utu'u ke fakahoko ia 'i he vave tahá. Ko e ngaahi 'apiako 'e ni'ihí 'oku nau 'oatu ke fakahoko 'a e huhu malu'i. Kapau 'oku 'ikai, 'e 'oatu 'e he 'apiakó ha tohi ma'a ho'o GP pe fāmasi' ke fakakakato 'a e huhú.

F. 'E lava fēfē keu ma'u ha lēkooti 'o e huhu malu'i 'o 'eku ki'i leká?

Ko e lēkooti huhu malu'i 'a ho'o ki'i leká 'e tñnaki atu ia ki he Australian Immunisation Register (AIR).

'E lava ke kole 'e he ngaahi mātu'á 'a e Hisitōlia Huhu Malu'i 'o 'enau fānau 'i ha'anau a'u 'o ta'u 14. Ko e fānauako ta'u 14 mo lahi haké 'e lava kenau kole 'enau lēkooti pē 'anautolu. 'E lava ke ke hū ki ai:

- **fakafou 'i ho'o 'akauni Medicare 'i he opé 'i he my.gov.au**
- **ngāue'aki 'a e 'epi Medicare Express Pluss: servicesaustralia.gov.au/express-plus-mobile-apps**
- **'aki ha tā ki he Laine Faka'eke'eke 'a e AIR 'i he 1800 653 809.**

F. Ko e hā 'oku hoko ki he ngaahi fakamatala 'a 'eku ki'i leká?

Ko e fakamatala 'i he Foomu Faka'atā 'oku fakataautaha pē ia pea 'oku malu'i ia 'e he laó. 'E tñnaki atu ia ki he lēsisita huhu malu'i mo'uilelei 'a NSW pea 'e fakafehokotaki ia ki he AIR koe'uhí ke lava 'o sio ki ai 'i he MyGov.

F. Ko fē 'e lava keu ma'u mei ai 'a e fakamatala lahiange fekau'aki mo e huhu malu'i 'i he 'apiakó?

'E lava ke ke ma'u 'a e fakaikiiki lahiange:

- **'i he uepisaiti 'a e Mo'ui 'a NSW: health.nsw.gov.au/schoolvaccination**
- **'aki ha'o tā ki he 'iuniti ki he mo'ui 'i ho feitu'u 'i he 1300 066 055.**

Ko ho'o sitepu hokó:

- Kapau 'okú ke loto ke huhu malu'i hepataitisi B 'a ho'o ki'i leká, fakakakato pea fakamo'oni 'i he Foomu Faka'atā. Fakafoki ia ki he 'apiakó 'i ho'o ki'i leká.
- Kapau 'oku 'ikai te ke loto ke huhu malu'i 'a ho'o ki'i leká, 'oua na'á ke faka'atā.

Huhu malu'i human papillomavirus (HPV)

Pepa Fakamatala ma'ae Mātu'á

Kuo 'ai 'e he Pule'anga 'Aositelēliá ha ngaahi huhu malu'i ta'etotongi 'e ni'ihi ma'ae to'utupú 'i he malumalu 'o e Polokalama Huhu Fakafonua (National Immunisation Program or NIP).

F. Ko e hā 'a e HPB, pea 'oku anga-fēfē 'ene mafolá?

Ko e HPV (human papillomavirus) ko ha vailasi anga-maheni ia 'okú ne uesia 'a e tangata mo e fefine. 'Oku mafola ia fakafou 'i he fehokotaki fakaesino mo ha taha 'oku puke 'i he vailasi. 'Oku lava ke hū 'a e mahakí 'i he fanga ki'i mafahifahi valevale 'i he kilí pea 'oku 'ikai ke mafola ia 'i he totó pe ko e ngaahi huhu'a kehe 'o e sinó. 'Oku fakangatangata pē 'a e malu'i 'oku fai 'e he konitomú koe'uhí 'oku 'ikai lava ke 'ufi'ufi'i kotoa 'a e kili 'o e fakatangata pe fakafefiné.

'Oku 'ikai ha faka'ilonga 'o e fa'ahinga kotoa pē 'o e HPV. Ko e kakai tokolahi 'oku 'ikai tenau 'ilo 'oku nau puke 'i he HPV.

Ko e fa'ahinga 'e ni'ihi 'o e HPV 'okú ne fakatupunga 'a e fanga ki'i lefetona 'i he sinó, kau ai 'a e fakatangata pe fakafefine. 'Oku anga-maheni ko e fanga ki'i lefetona 'oku 'ikai ke mamahi ka 'e veli nai pe ongo'i 'ikai fiemālie. Ko e fa'ahinga ko ení 'oku ui ko e "low-risk" koe'uhí 'oku 'ikai kenau fakatupunga ha kanisā.

Ko e fa'ahinga kehe 'o e HPV, 'oku ui ia ko e "high-risk," 'oku lava kene fakatupunga 'a e fanga ki'i sela 'ikai nōmolo ke tupu. Ko e fanga ki'i sela ko ení 'e lava ke liliu 'o hoko ko e kanisā kapau he'ikai ke fai hano faito'o.

Fakatupunga 'o e high-risk HPV.

- **meimei ko e kotoa 'o e kanisā 'o e kau ki tu'a 'o e taungafanau**
- **90% 'o e kanisā 'o e halanga tu'umama'ó**
- **78% 'o e kanisā 'a e kongá ki loto 'o e fakafefiné**
- **60% 'o e kanisā 'a e mongá**
- **25% 'o e kanisā 'a e kongá ki tu'a 'o e fakafefiné**
- **50% 'o e kanisā 'a e fakatangatá.**

Ko hono huhu malu'i 'o e kakai tangatá 'e lehilehi'i ai mei he kanisā mo e lefetona 'i he kakai tangatá pea tokoni ke malu'i 'a e kakai fefiné mei he kanisā 'o e kau ki tu'a 'o e taungafanau.

F. 'Oku anga-fēfē ngāue 'a e huhu malu'i?

'E tokoni 'a e huhu malu'i ki ho'o kau sōtia malu'i ke tau'i 'a e ngaahi mahakí. Kapau 'e feutu'utaki ha taha na'e huhu malu'i mo e mahakí, 'e lava 'e honau kau sōtia malu'i 'o tau'i leleiangē ia, pe ko hono malu'i 'a e mahakí 'i ha'ane fakalalahi pe ko hono 'ai ke ma'ama'a pē.

F. Ko fē 'a e huhu malu'i 'e ngāue'aki?

'E malu'i 'e he huhu malu'i HPV 'a e fa'ahinga 'e 9 'o e HPV: 6, 11, 16, 18, 31, 33, 45, 52, mo e 58.

F. Ko e tousi 'e fiha 'o e huhu malu'i HPV 'oku fiema'ú?

'Oku fakahaa'i 'e he fakatotoló ko e fo'i tousi 'e taha 'o e huhu malu'i HPV 'oku tatau malu'i tatau ia mo e fo'i tousi 'e uá. Makatu'unga 'i heni, 'oku ngāue'aki he taimi ni 'e 'Aositelēlia 'a e fo'i tousi pē 'e taha.

Ko e kakai lalahi 'e ni'ihi 'oku vavai honau sisitemi malu'i 'e fiema'u 'a e fo'i tousi 'e tolu. 'Oku totonu ke fai honau tousi hono uá hili 'a e māhina 'e ua mei he 'uluakí, pea ko e tousi hono tolu hili 'a e māhina 'e 4 'o e huhu hono uá.

Ko e kakai 'oku vaivai honau sisitemi malu'i 'oku kau ai 'a e fa'ahinga 'oku:

- **mahakí'ia honau sisitemi malu'i**
- **HIV**
- **kanisā**
- **na'e fai hano fakafetongi 'ōkani**
- **ngaahi mahaki 'ikai pipihi**
- **ngāue'aki 'a e faito'o mālohi (ka 'oku 'ikai ko ha 'isiū 'o e 'atepili).**

F. Fēfē kapau 'oku 'osi 'i ai ha fo'i tousi ia 'e taha 'o 'eku ki'i leká?

Kapau kuo 'osi 'i ai ha fo'i tousi ia 'e taha ho'o ki'i leká, 'e 'ikai ke nau toe fiema'u ha tousi hono ua. Kuo nau 'osi huhu malu'i kakato.

Ko e kakai fefine kuo 'osi huhu malu'i 'e kei fiema'u pē ke sivi tu'uma'u 'a e kau ki tu'a 'o e taungafanaú (sivi Pap smear ki mu'a). Ko e huhu malu'i HPV 'oku malu'i ai mei he kotoa 'o e fa'ahinga 'o e HPV. Ko e kakai fefine ta'u 25 ki 'olunga 'oku totonu ke fai honau Sivi 'o e kau ki tu'a 'o honau taungafanaú fakata'u 5, tatau ai pē pe na'a nau huhu malu'i.

F. Ko hai 'oku totonu ke huhu malu'i HPV?

Ko e fānau ako Kalasi 7 kotoa pē pe longai fānau ta'u 12 pea lahi hake 'oku totonu ke nau ma'u ha fo'i tousi 'e taha 'o e huhu malu'i HPV.

F. Ko hai 'oku 'ikai totonu ke huhu malu'i HPV?

Ko e huhu malu'i HPV 'oku 'ikai totonu ke 'oange ia ki he kakai 'oku:

- **feitama pe fakakaukau 'oku nau feitama nai**
- **na'e kovi kia kinautolu 'a e huhú (anaphylaxis) 'i hano huhu malu'i HPV ki mu'a pe ko e me'a 'oku ngaohi'aki.**
- **'oku kovi kia kinautolu 'a e 'īsité.**

F. 'Oku ola lelei fēfē 'a e huhu malu'i HPV?

Ko e huhu malu'i HPV 'okú ne malu'i 'a e fa'ahinga high-risk HPV 'a ia 'okú ne fakatupunga laka hake 'i he 90% 'o e kanisā 'o e kau ki tu'a 'o e taungafanaú 'i he kakai fefiné. 'Okú ne toe malu'i mei he ngaahi fa'ahinga kehe 'o e HPV 'okú ne fakatupunga 'a e kanisā 'i he kakai tangatá.

'Oku fakahaa'i 'e he ngaahi akó ko e huhu malu'i 'oku ne malu'i meimei 100% na'a mo e ta'u 'e hongofulu ki 'olunga hili 'a e huhu malu'i. Talu mei he kamata 'a e polokalama huhu malu'i, kuo 'i ai 'a e:

- **si'i ange 'i he 50% 'o e ma'olunga 'o e 'ikai nōmolo 'a e kau ki tu'a 'o e taungafanaú 'o e ngaahi kulupu ta'u motu'a kuo 'osi huhu malu'i.**
- **si'i ange 'i he 90% 'a e ngaahi keisi 'o e lefetona 'i he 'ōkani fakafanaú 'o e kakai kei iiki hifo 'i he 21.**

Ko e kanisā 'o e kau ki tu'a 'o e taungafanaú 'oku tupulekina ia 'i he ta'u 'e 10 ki 'olunga, ko ia ke ngāue kakato 'a e huhu malu'i 'i he tokolahi 'o e kau kanisā 'o e kau ki tu'a 'o e taungafanaú 'e fiema'u 'a e taimi ke hā. Ko e tokolahi 'o e kau kanisā 'o e kau ki tu'a 'o e taungafanaú kuo 'osi holo ia lahi ki lalo makatu'unga 'i he National Cervical Screening Program (na'e kamata 'i he 1991) mo e polokalama huhu malu'i HPV (na'e kamata 'i he 2007).

F. Ko e hā 'oku 'i he huhu malu'i HPV?

'Oku kau 'i he huhu malu'i HPV 'a e 'īsité, aluminium adjuvant, sodium chloride, L-histidine, polysorbate, mo e sodium borate. Ko e fanga ki'i kongá si'isi'i 'oku fakakaú ke tokoni ki he huhu malu'i ke ngāue pe fakatolonga ia.

F. 'Oku malu fēfē 'a e huhu malu'i?

Ko e ngaahi huhu malu'i 'oku ngāue'aki 'i 'Aositelēliá 'oku malu. Kuo pau kenau paasi 'i he sivi faka'auliliki ki mu'a ia pea toki faka'atā 'e he Therapeutic Goods Administration (TGA). 'Oku toe siofi 'e he TGA 'a e malu 'a e huhu malu'i hili hono ngāue'aki.

F. Ko e hā 'a e ngaahi faka'ilonga 'o e huhu malu'i HPV?

Ko e ngaahi faka'ilonga anga-maheni ma'ama'a, hangē ko e langa, fufula, pe kula 'o e feitu'u na'e fakahoko ai 'a e huhú. Anga-maheni 'oku fa'a pulia pē ia hili ha ngaahi 'aho si'i. Ko e ngaahi faka'ilonga mamafá 'oku hāhāmolofoia.

Ki ha fakamatala lahiange fekau'aki mo e ngaahi faka'ilongá, vakai'i 'a e Consumer Medicines Information (CMI) 'i he health.nsw.gov.au/schoolvaccination.

Kapau 'okú ke hoha'a fekau'aki mo e ngaahi faka'ilongá, fetu'utaki ki ho'o GP. 'E lava kenau toe līpooti 'a e ngaahi faka'ilongá ki he ngaahi 'iuniti ki he mo'u'i ma'ae kakai 'o e feitu'u.

F. Ko e hā 'a e anaphylaxis?

Ko e anaphylaxis ko ha faka'ilonga 'oku kovi kia kinautolu 'a e huhú 'e lava ke ne fakatupunga 'a e 'ikai toe 'ilo ha me'a pe mate kapau 'e 'ikai fai ha ngāue vave ki ai. 'Oku hāhāmolofoia 'aupito hili 'a e huhu malu'i. Ko kinautolu 'oku nau fakahoko 'a e huhú kuo ako'i kinautolu ki he me'a ke fai kapau 'e hoko 'a e anaphylaxis.

F. Fēfē kapau teu tatali ke fu'u lahi 'eku ki'i leká?

Ko e huhu malu'i HPV 'oku ngāue lelei tahá 'i hano 'oange ki ha ki'i tama ki mu'a ke ne hoko 'o longomo'ui fakaefehokotaki fakaesino. Ko e huhu malu'i 'e lava ke fai pē ia 'i he 'apiakó kapau te ke fakafoki mai 'a e foomu faka'atā kuo 'osi fakamo'oni ai lolotonga 'oku kei 'i he akó 'a ho'o ki'i leká. Kapau te ke tatali, 'e fiema'u ke fokotu'utu'u ke fai 'a e huhu malu'i 'e ha GP pe fāmasii.

F. 'E kei fiema'u ki he'eku ki'i ta'ahiné ke sivi 'a e kau ki tu'a hono taungafanaú?

'Io. Ko e kakai fefine kuo 'osi huhu malu'i 'e kei fiema'u pē ke sivi tu'uma'u 'a e kau ki tu'a 'o e taungafanaú (sivi Pap smear ki mu'a). Ko e huhu malu'i HPV 'oku 'ikai ke malu'i 'a e fa'ahinga kotoa 'o e HPV 'a ia 'e lava kenau fakatupunga 'a e kanisā 'o e kau ki tu'a 'o e taungafanaú.

Ko e kakai fefine ta'u 25 pea lahi haké, 'a ia kuo nau longomo'ui fakaefehokotaki fakaesinó, 'oku totonu ke fai honau sivi honau kau ki tu'a 'o honau taungafanaú 'i he ta'u 'e 5 kotoa pē, 'o tatau ai pē pe kuo nau 'osi huhu malu'i.

F. Ko hai 'e lava ke fai 'a e faka'atā ki he huhu malu'i? 'E lava ke toe kaniseli?

Ko e ngaahi mātu'á pe kau tauhi kuo pau kenau 'oange 'a e faka'atā ma'ae fānau ako 'i lalo 'i he 18. Ko e fānauako ta'u 18 pe lahi haké 'e lava kenau fai pē 'e kinautolu honau faka'atā 'aki hono fakakakato pea fakamo'oni 'i he Foomu Faka'atā 'i he feitu'u 'oku pehē ai 'Mātu'a/Tauhi.'

'E lava ke ke kaniseli 'a e faka'atā 'i ha fa'ahinga taimi pē. Ke fai ení, 'ave ha tohi ki he 'apiakó pe tā ki he 'apiakó kenau 'ilo'i.

F. 'Oku totonu ke huhu malu'i HPV ha ta'ahine ako 'oku feitama?

'Ikai. Ko ha ta'ahine ako 'oku feitama pe fakakaukau nai 'oku feitama 'oku 'ikai totonu ke huhu malu'i.

'I he 'aho 'o e huhu malu'i, 'e 'eke 'e he kau neesí ki he fānauako fefiné kapau 'oku nau pe feitama nai. Kapau 'e 'io 'a e ta'ahine akó, he 'ikai ke huhu malu'i. 'E fale'i leva ke talanoa ki he'ene mātu'á pe tauhi ke sio ki ha toketā. 'E toe ma'u 'e he ta'ahine akó 'a e fakaikiiki 'o e fika fetu'utaki ki he ngaahi sévesi tokoní.

F. Fēfē kapau na'e 'ikai huhu malu'i 'eku ki'i leká koe'uhí na'e puke pe nofo?

Kapau na'e 'ikai ke huhu malu'i HPV ho'o ki'i leká 'i he 'apiakó, fokotu'utu'u ke fai hono huhú malu'i 'i he vave tahá. Ko e ngaahi 'apiako 'e ni'ihí 'oku nau fai 'a e huhu malu'i ka tōmui. Ka 'ikai, fetu'utaki ki ho'o GP pe fāmisii ke fakataimitēpile'i 'a e huhu malu'i.

F. 'E lava fēfē keu ma'u 'a e lēkooti huhu malu'i 'o 'eku ki'i leká?

Ko e lēkooti huhu malu'i 'a ho'o ki'i leká 'e tānaki atu ia ki he Australian Immunisation Register (AIR).

'E lava 'e he ngaahi mātu'á kenau kole ha tatau 'o Hisitōlia Huhu Malu'i 'o 'enau fānau si'i hifo 'i he 14. Ko e fānau ta'u 14 pe lahi haké 'e lava kenau kole 'enau lēkooti pē 'a nautolu. 'E lava ke ke hū ki ai:

- fakafou 'i he 'akauni Medicare 'i he opé 'i he my.gov.au
- ngāue'aki 'a e 'epi Medicare Express Plus: servicesaustralia.gov.au/express-plus-medicare-mobile-app
- 'aki 'a e tā ki he Laine Faka'eke'eke 'a e AIR 'i he 1800 653 809.

F. Ko e hā 'oku hoko ki he ngaahi fakamatala 'a 'eku ki'i leká?

Ko e fakamatala te ke 'oatu 'i he Foomu Faka'atā 'e tauhi malu ia 'i he lao 'a NSW mo e Kominiuelí. 'E fakakau atu ia ki he lēsisita huhu malu'i 'a e Mo'ui 'a NSW pea mo e Australian Immunisation Register (AIR).

Ma'ae fānau ako fēfiné, ko e fakamo'oni 'i he Foomu Faka'atā 'oku toe 'uhinga iá 'okú ke loto ke fakafehokotaki 'a e lēkooti huhu malu'i 'a ho'o ki'i leká ki he National Cervical Screening Program Register 'i he kaha'ú.

F. Ko fē 'e lava keu ma'u mei ai 'a e fakamatala lahiange fekau'aki mo e huhu malu'i 'i he 'apiakó?

'E lava ke ke ma'u 'a e fakaikiiki lahiange:

- 'i he uepisaiti 'a e Mo'ui 'a NSW: health.nsw.gov.au/schoolvaccination
- 'aki 'a e tā ki ho'o 'iuniti ki he mo'ui ma'ae kakai 'i ho feitu'ú 'i he 1300 066 055.

Ko ho'o sitepu hokó:

- Kapau te ke loto ma'u 'e ho'o ki'i leká 'a e huhu malu'i HPV, fakakakato pea fakamo'oni 'i he Foomu Faka'atā. Fakafoki ia ki he 'apiakó 'i ho'o ki'i leká.
- Kapau 'oku 'ikai te ke loto ke huhu malu'i 'a ho'o ki'i leká, 'oua na'á ke faka'atā.

Huhu malu'i human papillomavirus (HPV) Pepa Fakamatala ma'ae Mātu'á

'Okatopa 2024 © NSW Health. SHPN (HP NSW) 240753-1.

Faka'atā Huhu Malu'i HPV

Mātu'a/Tauhi ke fakakato. Kātaki 'o tohi 'i he mata'itohi **LALAH** 'o ngāue'aki 'a e peni 'uli'uli pe **pulū**.

Ko e hā ke fai hili 'a e huhu malu'i

- Tauhi 'a e lēkooti ko eni, 'e fiema'u nai ke ke fakahaa'i 'a e fakamatala ko eni 'a mui ange.
- Ko e fakamatala fekau'aki mo e huhu malu'i ho'o ki'i leká 'e 'otomētiki pē hono tuku hake ki he Australian Immunisation Register (AIR). 'E fiema'u nai ke ke 'aputeiti ho'o Toketā (GP) fekau'aki mo e 'aho huhu malu'i.

Ko hā ke fai kapau 'e 'i ai ha fa'ahinga faka'ilonga 'e 'asi 'i he kongá ko ia 'o e sinó na'e huhu ai

- Fakaviviku ha kongá tupenu 'i ha vai momoko pea 'ai ki he kongá ko ia na'e fai ai 'a e huhú ke fakanonga.
- Fakainu ha panatolo ka mamahi.
- Inu ke lahi 'a e vai.

Kapau 'e 'i ai ha fa'ahinga faka'ilonga 'i ho'o ki'i leká 'e fakatupu hoha'a kiate koe kātaki 'o fetu'utaki ki ho'o toketā 'i ho feitu'ú.

Sample

240753-2

1. Fakaikiiki 'o e ki'i Leka Akó

Fakaikú

Hingoa

'Aho Fā'ele'i

 / / **2 0**

Fefine pe Tangata

 T F

 'Ikai fakapapau'i/
'Ikai fefine pe tangata/
'Ikai 'ilo'i

Kalasi

Hingoa 'o e 'Apiakó

Fika 'o e Metikeá

 Fika 'i he tafa'aki 'o e hingoa 'o ho'o ki'i leká 'oku hā 'i he kaati Metikeá

2. Matakali

 'Ikai

 'Io, 'Apolisinolo

 'Io, Torres Strait Islander

 'Io, ko e 'Apolisinolo mo e Torres Strait Islander fakatou'osi

3. Ko ho Fakaikiiki – Mātu'a pe Tauhi Fakalao

Kuo u lau pea mahino'i 'a e fakamatala fekau'aki mo e ngaahi 'aonga mo e ngaahi faka'ilonga 'e ala hoko 'o e huhu malu'i HPV.

'Oku ou fakahaa'i heni 'eku faka'atā 'eku ki'i leká, hingoa 'i 'olungá, ke 'oange ki ai 'a e fo'i tousi 'e taha 'o e huhu malu'i HPV pea loto ke faka'atā 'a e fakamatala ki he mo'uilelei 'a 'eku ki'i leká ke fakafehokotaki 'i he kaha'ú mo e National Cervical Screening Program Register.

Hingoa 'o e Mātu'a/Tauhi (e.g. SIONE MAFI)

Tu'asila 'o 'Apí (e.g. 5 SMITH LANE)

Feitu'ú

Pousi koutí

Fika Mōpailá

Fika Lelei Tahá (kau ai 'a e 'ēlia koutí e.g. 02)

Fakamo'oni 'a e Mātu'a/Tauhi

'Aho

 / / **2 0**

Huhu Malu'i Meninikōkolo ACWY

Pepa Fakamatala ma'ae Mātu'á

Kuo ngaahi 'e he Pule'anga 'Aositelēliá ha ngaahi huhu malu'i ta'etotongi 'e ni'ihī 'i he malumalu 'o e National Immunisation Program (NIP).

F. Ko e hā 'a e mahaki meninikōkoló?

Ko e mahaki meninikōkoló 'oku hāhāmolofia ka 'oku lava ke hoko 'o fakatu'utāmaki. 'Oku fa'a fakatupunga 'e he mahaki 'uto (ko e fufula 'a e 'utó pe filo silivá) pea/pe kona 'i he toto.

Ko e ngaahi faka'ilongá 'e kau nai ai 'a e:

- mofi fakafokifā
- langa'ulu
- fakafefeka e kiá
- langa e hokotanga hui
- veli kula-vāleti pe takataka'uli
- ongo mālohi ki he maama ulo kakahá
- tokakovi mo e lua

'E lava ke a'u k he 10% 'o e mo'ua 'i he meninikōkoló 'e lava ke fakatu'utāmaki, na'a mo hano folo 'a e fo'i'akau 'enitipaiōtikí pe penisilini. Ko e fa'ahinga tenau haó 'e lava kenau hokosia ha ngaahi faingata'a taimi-lōloa.

F. 'Oku anga-fēfē 'a e mafola 'a e mahaki meninikōkoló?

Ko e pekitīlia meninikōkoló 'oku paasi ia 'i he huhu'a mei he ihú mo e mongá. 'Oku fiema'u ki he ha fetu'utaki vāofi taimi lōloa mo ha tokotaha 'okú ne fetuku holo 'a e pekitīliá 'a ia kuo fuoloa 'ene sai ia 'a'ana. Ko ha fakatātā 'o e 'fetu'utaki vāofi taimi lōloá' ko e nofo fakataha 'i ha 'api tatau pe 'uma lōloa. Ko e pekitīlia meninikōkoló 'oku 'ikai mafola ngofua ia pea 'oku 'ikai ke nofo fuoloa 'i tu'a mei he sinó.

F. 'Oku anga-fēfē ngāue 'a e huhu malu'í?

'E tokoni 'a e huhu malu'í ki ho'o kau sōtia malu'í ke tau'í 'a e ngaahi mahakí. Kapau 'e feutu'utaki ha taha na'e huhu malu'í mo e mahakí, 'e lava 'e honau kau sōtia malu'í 'o tau'í leleiangē ia, pe ko hono malu'í 'a e mahakí 'i ha'ane fakalalahi pe ko hono 'ai ke ma'ama'a pē.

F. 'Oku ola lelei fēfē 'a e huhu malu'í meninikōkoló ACWY?

Ko e fo'i tousi 'e taha 'o e huhu malu'í meninikōkoló ACWY 'oku ola lelei 'aupito ia 'i hono fakafepaki'i 'a e fa'ahinga 'e fā 'o e mahaki meninikōkoló (fa'ahinga A, C, W and Y). 'Oku 'ikai ke ne malu'í kitautolu mei he mahaki 'o e fa'ahinga B.

F. Ko hai 'oku totonu ke ne ma'u 'a e huhu malu'í?

Ko e kotoa 'a e fānauako 'o e Kalasi 10 'i he ngaahi ako'anga kolisi mo e/pe fa'ahinga 'i he ta'u 15-19 'oku totonu ke nau kau 'i he huhu malu'í ko ení ke malu'í mei he meninikōkolo fa'ahinga A, C, W, and Y.

F. Ko hai 'oku 'ikai totonu ke kau 'i he huhu malu'í ko ení?

Ko e huhu malu'í meninikōkolo ACWY 'oku 'ikai totonu ke 'oange ia ki he fa'ahinga 'oku:

- nau pe faitama nai
- na'e hoko ki ai 'a e faka'ilonga 'oku kovi ki ai 'a e huhú hili hano huhu ki ai ha fo'i tousi 'e taha 'o e huhu malu'í meninikōkoló
- na'e hoko ki ai 'a e faka'ilonga 'oku kovi ki ai 'a e ngaahi me'a 'oku ngāohi'aki 'a e huhu malu'í
- 'oku kovi ki ai 'a e huhu malu'í tetanisí

F. Ko e hā 'a e anaphylaxis?

Ko e anaphylaxis ko ha faka'ilonga 'oku kovi kia kinautolu 'a e huhú 'e lava ke ne fakatupunga 'a e 'ikai toe 'ilo ha me'a pe mate kapau 'e 'ikai fai ha ngāue vave ki ai. 'Oku hāhāmolofia hili 'a e huhu malu'í. Ko e fa'ahinga 'oku nau fakahoko 'a e huhu malu'í 'oku ako'i kinautolu ki he me'a ke fai ki he fa'ahinga 'oku kovi ki ai 'a e huhú.

F. 'Oku malu fēfē 'a e huhu malu'í?

Ko e huhu malu'í 'i 'Aositelēliá 'oku malu 'aupito. Kuo pau kenau paasi 'i hano sivi'i faka'auliliki 'enau malú ki mu'a ke fakangofua kinautolu 'e he Therapeutic Goods Administration (TGA). 'Oku toe siofi 'e he TGA 'a e ngaahi huhu malu'í hili 'enau ngāue'aki iá.

F. Ko e hā 'oku 'i he huhu malu'í meninikōkoló ACWY?

'Oku 'i he huhu malu'í nai 'a e trometamol, sucrose, sodium chloride, sodium acetate, mo e vai. Ko e ngaahi me'a ko eni 'oku ngāohi'aki ko e fanga ki'i konga iiki ke tokoni ke 'ai ke ngāue 'a e huhu malu'í pe fakatolonga ia.

F. 'Ikai kuo 'osi huhu malu'í meninikōkolo ACWY 'eku ki'i leká? 'Oku malu ke toe fai hano huhu?

Ko e huhu malu'í meninikōkolo ACWY 'oku 'oatu ia ki he fānau 'oku nau māhina 12 talu mei Siulai 2018. Na'e 'osi huhu malu'í meninikōkolo C nai ho'o ki'i leká ki mu'a. Ko e huhu malu'í ko iá 'okú ne malu'í pē kita mei he mahaki meninikōkolo C.

'I he ngaahi fonua 'e ni'ihī, ko ha huhu fakalahi ma'ae kakai lalahi 'e fiema'u ia. Ko e huhu malu'í ACWY ko ení 'okú ne 'oatu 'a e malu'í mei he meninikōkolo C fakataha mo e A, W, mo e Y.

Ko e kakai lalahi 'e ni'ihī mo e ngaahi tu'unga mamahaki (hangē ko e 'ikai ha 'ate pili pe 'ikai mālohi 'a e kau sōtia malu'í) kuo nau 'osi ma'u nai 'a e huhu malu'í ko ení. Kapau ko ia, kātaki 'o vakai'i pea mo ho'o GP pe sipesalisí ke sio pe 'oku toe fiema'u 'e ho'o ki'i leká ha toe fo'i tousi.

F. Mo toe hai 'oku totonu ke kau 'i he huhu malu'i ko ení?

Ko e huhu malu'i ko ení 'oku fokotu'u atu ia ma'ae:

- **'oku nau fononga ki he ngaahi 'ēlia 'oku ma'olunga ai 'a e fakatu'utāmaki 'o e mahaki menikōkoló, hangē ko Hajj**
- **kau ngāue, hangē ko ha kaungāue leepi fakatotolo ki he mahakí**
- **kakai 'oku 'i ai honau ngaahi fokoutua, hange ko e fa'ahinga 'oku 'ikai hanau 'atepili.**

F. Ko e ngaahi faka'ilonga 'o e huhu malu'i menikōkoló ACWY?

Ko e ngaahi faka'ilongá 'oku anga-mahení 'oku ma'ama'a pē ia. 'E kau nai ki ai 'a e:

- **mofi**
- **langa'ulu**
- **ninimo**
- **felangaaki, kula, pe fufula 'a e feitu'u na'e fai ai 'a e huhú.**

Ko e ngaahi faka'ilonga ko ení 'oku fa'a mole atu ia 'i ha 'aho 'e 2-3. Ko e ngaahi faka'ilonga mamafá 'oku hāhāmoloia.

Ki ha fakamatala lahiange fekau'aki mo e ngaahi faka'ilongá, 'a'ahi ki he health.nsw.gov.au/schoolvaccination pea vakai'i 'a e Consumer Medicines Information (CMI).

Kapau 'okú ke hoha'a fekau'aki mo e ngaahi faka'ilongá, fetu'utaki ki ho'o GP. 'E toe lava kenau lípooti 'enau hoha'á ki he 'iuniti ki he mo'uí ma'ae kakai 'i honau feitu'ú.

F. 'E lava fēfē keu ma'u 'a e lēkooti huhu malu'i 'o 'eku ki'i leká?

Ko e ngaahi fakaikiiki 'o e huhu malu'i 'o ho'o ki'i leká 'e tānaki atu ia ki he Australian Immunisation Register (AIR).

'E lava 'e he ngaahi mātu'á ke ma'u ha tatau 'o e Hisitōlia 'o e Huhu Malu'i 'o 'enau fānau 'i ha'ane ta'u 14. Ko e fānauako ta'u 14 pe lahi angé 'e lava kenau ma'u pē 'enau lēkooti 'anautolú tonu. 'E lava ke ke hū ki ai:

- **fakafou 'i ho'o 'akauni Medicare 'i he opé 'i he my.gov.au**
- **ngāue'aki 'a e 'Epi Medicare Express Plus 'i he servicesaustralia.gov.au/express-plus-mobile-apps**
- **'aki 'a e tā ki he Laine Faka'eke'eke AIR General 'i he 1800 653 809.**

F. Ko hai 'e lava ke ne 'oatu 'a e faka'atā ke huhu malu'i, pea lava ke kaniseli?

Ko e ngaahi mātu'á pe kau tauhi kuo pau kenau 'oange 'a e faka'atā ma'ae fānau ako 'i lalo 'i he 18. Ko e fānau ako ta'u 18 pe lahiange ai 'e lava ke nau fai pē 'enautolu honau faka'ataá. 'Oku totonu kenau fakafonu pea fakamo'oni 'i he Foomu Faka'atā 'a ia 'oku pehē ai 'Mātu'a/Tauhi.'

'E lava ke ke kaniseli 'a e faka'atā 'i ha fa'ahinga taimi pē. Ke fai ení, 'ave ha tohi ki he 'apiakó pe tā ki he 'apiakó kenau 'ilo'i.

F. 'E lava 'e ha ta'ahine ako 'oku feitamá ke huhu malu'i?

'Ikai. Ko ha ta'ahine ako 'oku feitama pe fakakaukau nai 'oku feitama 'oku 'ikai totonu ke huhu malu'i.

'I he 'aho 'o e huhu malu'i, 'e 'eke 'e he kau neesi ki he fānauako fefiné kapau 'oku nau pe feitama nai. Kapau 'e 'io ha ta'ahine ako, 'e 'ikai ke 'oange ki ai 'a e huhu malu'i. 'E fekau ke talanoa ki he'ene ongomātu'á pe tauhi pea sio ki ha toketā. 'E toe 'oange ki ai 'a e fakaikiiki 'o e fetu'utaki ki he ngaahi sēvesi tokoni ki he mo'uí.

F. Fēfē kapau na'e 'ikai huhu malu'i ho'o ki'i leká koe'uhí na'a nau puke pe nofo?

Kapau na'e 'ikai ma'u 'e ho'o ki'i leká 'a e huhu malu'i 'i he apiakó, fokotu'utu'u ke fakahoko ia 'i he vave tahá. Ko e ngaahi 'apiako 'e ni'ihí 'oku nau fai 'a e huhu malu'i ka tōmui. Kapau 'e 'ikai, fetu'utaki ki ho'o GP pe fāmasí ke fokotu'utu'u ke fai ho huhu malu'i.

F. Ko e hā 'oku hoko ki he ngaahi fakamatala 'a 'eku ki'i leká?

Ko e fakamatala 'i he Foomu Faka'atā 'oku tauhi malu ia 'i he malumalu 'o e lao 'a NSW mo e Kominiuelí. 'E fakakau atu ia ki he lēsisita huhu malu'i 'a e Mo'ui 'a NSW pea mo e Australian Immunisation Register (AIR). 'E tokoni eni ke fakafehokotaki ia ki he hisitōlia huhu malu'i 'a ho'o ki'i leká, 'ai 'e lava ke fai 'a e vakai ki ai 'i he MyGov.

F. Ko fē 'e lava keu ma'u mei ai 'a e fakamatala lahiange fekau'aki mo e huhu malu'i 'i he 'apiakó?

'E lava ke ke ma'u 'a e fakaikiiki lahiange:

- 'i he uepisaiti 'a e Mo'ui 'a NSW: health.nsw.gov.au/schoolvaccination
- 'aki 'a e tā ki 'iuniti ki he mo'uí 'a e kakai 'i ho feitu'ú 'i he 1300 066 055

Ko ho'o sitepu hokó:

- Kapau 'okú ke loto ke huhu malu'i meninikōkolo 'a ho'o ki'i leká, fakakakato pea fakafonu 'a e Foomu Faka'atā. Fakafoki ia ki he 'apiakó 'i ho'o ki'i leká.
- Kapau 'oku 'ikai te ke loto ke huhu malu'i 'a ho'o ki'i leká, 'oua na'á ke faka'atā.

Huhu Malu'i Meninikōkolo ACWY

'Okatopa 2024 © NSW Health. SHPN (HP NSW) 241051-1

Faka'atā ke Huhu Malu'i Maninikōkolo ACWY

Mātu'a/Tauhi ke fakakato. Kātaki 'o tohi 'i he mata'itohi **LALAHĪ** 'o ngāue'aki 'a e peni **'uli'uli** pe **pulū**.

- **1. Fakaikiiki 'o e Fānauakó** (ko e ngaahi fakaikiiki ko eni 'oku totonu ke fehoanaki ia mo e ngaahi fakaikiiki 'oku fakahaa'i 'i he kaati Medicare)

Fakaikú

Hingoá

Tu'asila 'o e ki'i leká 'i 'Aositelēliá (e.g. 5 SMITH LANE)

Feitu'ú

Pousi koutí

'Aho Fā'e'le'i

 / /

Fefine pe Tangata

 T F

'Ikai fakapapau'i/
Tangata pe fefine/
'Ikai fakahaa'i

Kalasi

Hingoa 'o e 'Apiako

Fika 'o e Metikea

Fika 'i he tafa'aki 'o e hingoa 'o ho'o ki'i leká 'oku hā 'i he kaati Metikea

- **2. Matakali**

'Ikai 'Io, 'Apolisinolo 'Io, Torres Strait Islander 'Io, ko e 'Apolisinolo mo e Torres Strait Islander fakatou'osi

- **3. Ko ho Fakaikiiki – Mātu'a pe Tauhi Fakalao**

Kuo u lau pea mahino'i 'a e fakamatala fekau'aki mo e ngaahi 'aonga pea mo e ngaahi faka'ilonga 'e ala hoko 'o e huhu malu'i Meninikōkoló ACWY.

'Oku fakahaa'i heni 'eku faka'atā ki he'eku ki'i leká, hingoa 'i 'olungá, ke huhu ha fo'i tousi 'e taha 'o e huhu malu'i Meninikōkoló ACWY.

'Oku fakahaa'i, ki he lelei taha 'o 'eku 'iló, ko 'eku ki'i leká:

- Kuo te'eki hoko ki ai ha fa'ahinga faka'ilonga fakatu'utāmaki ia hili hano huhu malu'i.
- 'Oku 'ikai ke fakatu'utāmaki ki ai 'a e ngaahi me'a ko ia 'oku ngaohi'aki 'a e huhu malu'i 'a ia 'oku lisi 'i he pepa fakamatala ma'ae mātu'á.
- 'Oku 'ikai faitama.

Hingoa 'o e Mātu'a/Tauhi (e.g. SIONE MAFI)

Fika Mōpailá

Fika Lelei Tahá (kau ai 'a e 'ēlia koutí e.g. 02)

Tu'asila 'Īmeili

Fakamo'oni 'a e Mātu'á/Tauhi

'Aho

Sample

Mātu'a/Tauhi ke fakakakato (ko e ngaahi fakaikiiki ko eni 'oku totonu ke fehoanaki mo e ngaahi fakamatala 'oku fakahaa'i 'i he kaati Medicare)

Hingoa 'o e Ki'i Leka Akó (e.g. SEINI MAFI)

KE NGĀUE'AKI FAKA'ŌFISI PĒ

Nimá Hema Taimi 'o e Huhu Malu'i (houa'e 24) Fika Huhu Malu'i
 Mata'u :
Fakamo'oni 'a e Neesi 'Aho
x / 2 0

Nouti 'a e Neesi

'UHINGA KI HE 'IKAI Huhu MALU'I

- Li'aki
- Faka'ikai'i
- 'Ikai ongo'ilelei
- 'Ikai ha fakamo'oni
- Kaniseli mei hono faka'atā
- Me'a kehé

Lēkooti Huhu Malu'i Meninikōkolo ACWY

Mātu'a/Tauhi ke fakakato

Hingoa 'o e Ki'i Leka Akó (e.g. SEINI MAFI)

KE NGĀUE'AKI FAKA'ŌFISI PĒ

Nimá Hema Taimi 'o e Huhu Malu'i (houa'e 24) Fika Huhu Malu'i
 Mata'u :
Fakamo'oni 'a e Neesi 'Aho
x /

Ko e hā ke fa'i hili 'a e huhu malu'i

- Tauhi 'a e lēkooti ko eni, 'e fiema'u nai ke ke fakahaa'i 'a e fakamatala ko eni 'a mui ange.
- Ko e fakamatala fekau'aki mo e huhu malu'i ho'o ki'i leká 'e 'otomētiki pē hono tuku hake ki he Australian Immunisation Register (AIR). 'E fiema'u nai ke ke 'aputeiti ho'o Toketā (GP) fekau'aki mo e 'aho huhu malu'i.

Ko hā ke fa'i kapau 'e 'i ai ha fa'ahinga faka'ilonga 'e 'asi 'i he kongá ko ia 'o e sinó na'e huhu ai

- Fakaviviku ha kongá tupenu 'i ha vai momoko pea 'ai ki he kongá ko ia na'e fa'i ai 'a e huhú ke fakanonga.
- Fakainu ha panatolo ka mamahi.
- Inu ke lahi 'a e vai.

Kapau 'e 'i ai ha fa'ahinga faka'ilonga 'i ho'o ki'i leká 'e fakatupu hoha'a kiate koe kātaki 'o fetu'utaki ki ho'o toketā 'i ho feitu'u.

Mo'ui Niusauele

Huhu malu'i Mīsele, Mō mo e Mīsele Siamané (MMR)

Pepa Fakamatala ma'ae Mātu'á

Kuo ngaahi 'e he Pule'anga 'Aositelēliá ha ngaahi huhu malu'i ta'etotongi 'e ni'ihī 'i he malumalu 'o e National Immunisation Program (NIP).

F. Ko e hā 'a e Mīsele, Mō mo e Mīsele Siamané?

Mīselé ko ha vailasi 'oku lava ke mafola 'a ia 'okú ne fakatupunga 'a e mofi, tale, mo e veli. 'E lava pē ke a'u ki he tu'unga fakatu'utāmaki 'aupito hangē ko e niuomōnia, fufula 'a e 'utó mo e maumau 'a e tu'uma'u 'a e 'utó. 'Okú hāhāmolofia ke lava 'o fakatu'utāmaki 'a e mīselé.

Mōko ha ki'i siemu fakatupu puke 'oku lava ke mafola 'a ia 'okú ne fakatupunga 'a e fufula 'a e kiá pe ko e mō mo e mofi. Fakafuofua ki he 10% 'o e ngaahi keisí, 'e lava ke taki atu ki he fufula 'a e 'utó. Ko e 15-30% 'o e kakai tangata 'oku nau fakalaka atu 'i he tu'unga kei sí'i 'o fu'u tangata, 'e lava ke fakatupunga 'a e fufula mo mamahi 'a e ongo fo'i fō uá. Hoko 'o puke lolotonga 'a e kamata ke feitamá 'e lava nai ke ne fakatupunga 'a e tamatō.

Mīsele Siamané ko ha vailasi 'okú ne fakatupunga 'a e veli, mofi mo e fufula 'a e fanga ki'i fo'i lámá. Kapau 'e mo'ua ha fefine feitama 'i he mīsele Siamané, 'e lava ke fakatupunga ke 'ikai ke kakato 'a e fa'u 'o 'ene pēpēé, hangē ko e tuli, kui, 'ikai lelei e malava fakaefakakauká, pe palopalema 'a e mafú.

F. 'Okú anga-fēfē 'a e mafola 'a e mīselé, mō mo e mīsele siamané?

Ko e ngaahi vailasi ko ení 'oku nau mafola fakafou 'i he talé mo e mafatuá. Ko e Mīselé 'oku tautefito 'ene mafolá. Ko e nofo fakataha mo ha taha 'oku puke 'i ha loki tatau 'e lava ke ne fakamafola 'a e vailasí.

F. 'Okú anga-fēfē ngāue 'a e huhu malu'í?

'E tokoni 'a e huhu malu'í ki he kau sōtia malu'í ke tau'í 'a e mahakí. Kapau 'e e'a ha taha na'e 'osi huhu malu'í ki he vailasí, 'e lava 'e honau sinó 'o tau'í 'a e mahakí ke sai pe ko 'ene 'ai ke 'oua 'e puke lahi.

F. 'Okú ola lelei fēfē 'a e huhu malu'í MMR?

Ko e huhu malu'í MMR 'oku ola lelei 'aupito hono malu'í kita mei he mīselé, mō, mo e mīsele Siamané.

F. Ko e tousi 'e fiha 'oku fiema'ú?

Ko e fo'i tousi 'e ua 'o e huhu malu'í MMR tukukehe kapau na'a nau 'osi huhu tu'o ua kinautolu ia 'i he kuo hili.

F. Ko hai 'oku 'ikai totonu ke ne ma'u 'a e huhu malu'í?

'Oua na'a 'oange 'a e huhu malu'í MMR ki he kakai 'oku:

- **fakatu'utāmaki kia kinatolu 'a ia na'a nau puke (anaphylaxis) 'i hano 'oange ha fo'i tousi ki mu'a pe ko e ngaahi me'a 'oku ngaahi 'aki 'a e huhu malu'í.**
- **feitamá ('oku totonu ke faka'ehi'ehi mei he feitamá hili 'a e 'aho 'e 28 'o e huhu malu'í?**
- **na'e toki huhu malu'í (hangē ko e huhunu, BCG, pe mofi engeenga) 'i he uike 'e 4 kuo toki 'osí**
- **na'e huhu toto pe huhu fakamālohi'í 'o e kau sōtia malu'í 'o e sinó 'i he ta'u 'e taha kuo toki 'osí**
- **vaivai hono sisitemi malu'í, kau ai 'a e:**
  - kakai 'oku nau HIV/'EITISI
  - kakai 'oku nau folo 'a e fo'i 'akau tousi mā'olunga hangē ko e sitēloiti
  - kakai 'oku fai mālohi hono faito'o kinautolu koe'uhi na'e fakafetongi 'ōkani, hulu e kanisā pe faka'ata.
  - kakai 'oku nau kanisā hangē ko e kanisā 'a e fanga ki'i lámá (lymphoma), kanisā toto, kanisā 'a e fanga ki'i lama 'oku nau tau'í 'a e mahakí (Hodgkin's).

F. Ko e hā 'oku 'i he huhu malu'i MMR?

'Oku kātōi 'i he huhu malu'í 'a e fanga ki'i kongakonga iiki 'o e lekitousi, neomycin, sorbitol mo e mannitol. Ko e ngaahi me'a kotoa ko eni 'oku nau tokoni ke ngāue 'a e huhu malu'í pe fakatolonga ia.

F. 'Oku malu fēfē 'a e huhu malu'í?

Ko e huhu malu'í 'i 'Aositelēliá 'oku malu 'aupito. Kuo pau kenau paasi 'i hano sivi faka'auliliki kimu'a ke faka'atā 'e he Therapeutic Goods Administration (TGA). 'Oku toe siofi 'e he TGA 'a e malu 'a e huhu malu'í hili hono ngāue'akí.

F. Ko e hā 'a e ngaahi faka'ilonga 'e hā mei he huhu malu'i MMR?

Ko e huhu malu'i MMR 'oku malu pea lava ke matu'uaki-lelei. Ko e ngaahi faka'ilonga anga-maheni 'oku ma'ama'a pea 'e kau nai ai 'a e:

- **ongo'i 'ikai lelei**
- **mofi**
- **ko ha veli 'oku 'ikai pipihi ('e hā nai hili ha 'aho 'e 5-12 'o e huhu malu'í).**

Ko e ngaahi faka'ilonga hāhāmolofia 'e kau nai ai 'a e:

- **ko e fufulu fakataimi 'a e fanga ki'i lamá**
- **langa e hokotanga hui**
- **fakalalahi e fakatu'utāmaki 'o e takataka'uli pe fānoa e totó.**

Ko e faka'ilonga kovi 'aupitō hangē ko e fakatupunga puke (anaphylaxis) 'oku hāhāmolofia 'aupito.

Ki ha fakamatala lahiange, vakai'i 'a e Consumer Medical Information (CMI) 'i he health.nsw.gov.au/schoolvaccination. Kapau 'okú ke hoha'a fekau'aki mo e ngaahi faka'ilongá, fetu'utaki ki ho'o GP.

F. Ko e hā 'a e anaphylaxis?

Ko e anaphylaxis ko ha fa'ahinga faka'ilonga 'oku fakatu'utāmaki ka 'oku hāhāmolofia 'ene hokó. 'E lava ke ne fakatupunga 'a e 'ikai toe 'ilo ha me'a pe mate kapau 'e 'ikai fai ki ai ha me'a fakavavevave. Ko e fa'ahinga 'oku nau fakahoko 'a e huhu malu'i kuo ako'i kinautolu kenau leva'i 'a e anaphylaxis.

F. 'E lava 'a e fānauako fefine feitamá ke huhu malu'i?

'Ikai. Ko e fānauako fefine feitamá 'oku 'ikai totonu ke huhu malu'i kinautolu.

'I he 'aho 'o e huhu malu'i, 'e 'eke 'e he kau neesí ki he fānau ako fefiné kapau 'oku nau pe ngalingali feitamá. Kapau 'e 'io ha ta'ahine ako, he 'ikai ke huhu malu'i. 'E fale'i leva ke talanoa ki he'ene mātu'á pe toketaá pea 'oange 'a e fakaikiiki 'o e fika fetu'utaki ki ha sēvesi tokoni.

Ko e fānau fefine 'oku nau kau he huhu malu'i MMR 'oku 'ikai totonu kenau feitama 'i he 'aho 'e 28 hili 'a e huhu malu'i.

F. Ko hai te ne 'oange 'a e faka'atā, pea lava ke kaniseli?

Ko e ngaahi mātu'á pe kau tauhí kuo pau kenau 'oange 'a e faka'atā ma'ae fānau ako 'i lalo 'i he 18. Ko e fānau ako ta'u 18 pea lahi hake aí 'e lava kenau faka'atā pē kinautolu 'aki 'enau fakamo'oni 'i he Foomu Faka'ataá.

'E lava ke kaniseli 'a e faka'atā 'i ha fa'ahinga taimi pē 'aki ha tohi ki he 'apiakó pe tā kia kinautolu.

F. Fēfē kapau na'e 'ikai huhu malu'i ho'o ki'i leká koe'uhí na'a nau puke pe nofo?

Kapau na'e 'ikai ma'u 'e ho'o ki'i leká 'a e huhu malu'i 'i he apiakó, fokotu'utu'u ke fakahoko ia 'i he vave tahá. Ko e ngaahi 'apiako 'e ni'ihí 'oku nau 'oatu ke fakahoko 'a e huhu malu'i. Kapau 'e 'ikai, fetu'utaki ki ho'o GP pe fāmasii ke fokotu'utu'u ke fai ho huhu malu'i.

F. 'E lava fēfē keu ma'u ha lēkooti 'o e huhu malu'i 'o 'eku ki'i leká?

Ko e lēkooti huhu malu'i 'a ho'o ki'i leká 'e tñnaki atu ia ki he Australian Immunisation Register (AIR).

'E lava ke kole 'e he ngaahi mātu'á 'a e Hisitōlia Huhu Malu'i 'o 'enau fānau 'i ha'anau a'u 'o ta'u 14. Ko e fānauako ta'u 14 mo lahi haké 'e lava kenau kole 'enau lēkooti pē 'anautolu. 'E lava ke ke hū ki ai:

- fakafou 'i he 'akauni Medicare 'i he opé 'i he my.gov.au
- ngāue'aki 'a e 'Epi Medicare Express Plus: servicesaustralia.gov.au/express-plus-medicare-mobile-app
- 'aki 'a e tā ki he Laine Faka'eke'eke 'a e AIR General 'i he 1800 653 809.

F. Ko e hā 'oku hoko ki he ngaahi fakamatala 'a 'eku ki'i leká?

Ko e fakamatala 'i he Foomu Faka'atā 'oku fakatautaha pē ia pea 'oku malu'i ia 'e he laó. 'E tñnaki atu ia ki he lēsisita huhu malu'i mo'uilelei 'a NSW pea 'e fakafehokotaki ia ki he AIR koe'uhí ke lava 'o sio ki ai 'i he MyGov.

F. Ko fē 'e lava keu ma'u mei ai 'a e fakamatala lahiange fekau'aki mo e huhu malu'i 'i he 'apiakó?

'E lava ke ke ma'u 'a e fakaikiiki lahiange:

- 'i he uepisaiti 'a e Mo'ui 'a NSW: health.nsw.gov.au/schoolvaccination
- 'aki 'a e tā ki ho'o 'iuniti ki he mo'ui ma'ae kakai 'i ho feitu'ú 'i he 1300 066 055.

Ko ho'o sitepu hokó:

- Kapau 'okú ke loto ke huhu malu'i Mīsele, Mō mo Mīsele Siamane (MMR) ho'o ki'i leká, fakakakato pea fakamo'oni 'i he Foomu Faka'atā. Fakafoki ia ki he 'apiakó 'i ho'o ki'i leká.
- Kapau 'oku 'ikai te ke loto ke huhu malu'i 'a ho'o ki'i leká, 'oua na'á ke faka'atā.

Huhu malu'i Mīsele, Mō mo e Mīsele Siamané (MMR)

Nōvema 2024 © NSW Health. SHPN (HP NSW) 240754-1.

Lēkooti MMR 'o e Huhu Malu'í

Mātu'a/Tauhi

Lēkooti 'o e Huhu Malu'í Mīsele, Mō mo e Mīsele Siamané (MMR)

 Mātu'a/Tauhi ke fakakato

Hingoa 'o e Ki'i Leka Akó (e.g. SEINI MAFI)

KE NGĀUE'AKI FAKA'ŌFISI PĒ

Nimá Hema Taimi 'o e Huhu Malu'í (houa 'e 24) **TOUSI 1**
 Mata'u :

Fakamo'oni 'a e Neesí 'Aho / **2 0**

Nimá Hema Taimi 'o e Huhu Malu'í (houa 'e 24) **TOUSI 2**
 Mata'u :

Fakamo'oni 'a e Neesí 'Aho / **2 0**

Nouti 'a e Neesí

'Uhinga ki he 'ikai huhu malu'í

- Li'aki
- Faka'ikai'i
- 'Ikai ongo'ilelei
- 'Ikai ha fakamo'oni
- Kaniseli mei hono faka'atā
- Me'a kehé

Lēkooti MMR 'o e Huhu Malu'í

TOUSI 1

 Mātu'a/Tauhi ke fakakato

Hingoa 'o e Ki'i Leka Akó (e.g. SEINI MAFI)

KE NGĀUE'AKI FAKA'ŌFISI PĒ

Nimá Hema Taimi 'o e Huhu Malu'í (houa 'e 24)
 Mata'u :

Fakamo'oni 'a e Neesí 'Aho / **2 0**

Lēkooti MMR 'o e Huhu Malu'í

TOUSI 2

 Mātu'a/Tauhi ke fakakato

Hingoa 'o e Ki'i Leka Akó (e.g. SEINI MAFI)

KE NGĀUE'AKI FAKA'ŌFISI PĒ

Nimá Hema Taimi 'o e Huhu Malu'í (houa 'e 24)
 Mata'u :

Fakamo'oni 'a e Neesí 'Aho / **2 0**

Huhu malu'i poliō

Pepa Fakamatala ma'ae Mātu'á

Kuo ngaahi 'e he Pule'anga 'Aositelēliá ha ngaahi huhu malu'i ta'etotongi 'e ni'ihī 'i he malumalu 'o e National Immunisation Program (NIP).

F. Ko e hā 'a e polioó?

Ko e poliō ko ha mahaki 'e lava ke ne fakatupunga 'a e mamatea mo e mate. Ko e kakai tokolahi taha 'oku nau poliō 'oku 'ikai ha faka'ilonga. Fakafuofua ki he 10% te nau mofi nai, langa'ulu, hela'ia, tokakovi mo e lua, ka 'oku anga-maheni 'oku nau fai saipē.

Fakafuofua ko e 2% 'o e ngaahi keisi, 'oku fakatupunga 'e he vailasi 'a e langa mamahi 'a e uouá mo e fakafefeka 'a e tu'á pe kiá. Tokosi'i hifo 'i he 1% 'oku hokosia 'a e mamatea, 'a ia 'e lava ke ne uestia 'a e ongo nimá, va'é, kiá pe uoua 'o e mānavá.

F. 'Oku anga-fēfē 'a e mafola 'a e polioó?

'Oku mafola 'a e poliō fakafou 'i he fetu'utaki mo ha ki'i me'i tu'umama'o pe fāvai mei he taha 'oku puke. 'E lava ke hoko eni kapau 'oku 'ikai ke fanofano fakalelei 'a e nimá.

'Oku hū 'a e vailasi ki loto 'i he ihú pe ngutú, 'o uestia 'a e ngākau pea 'e lava ke mafola ki he totō mo e sisitemi 'o e neavé. Ko e kakai 'oku nau mo'ua 'i he poliō 'oku mafola lahi tahá 'i he 'aho 'e 10 ki mu'a he faka'ilongá pea 'aho 'e 10 hili 'a e hā 'a e ngaahi faka'ilongá.

F. 'Oku anga-fēfē ngāue 'a e huhu malu'i?

'E tokoni 'a e huhu malu'i ki he kau sōtia malu'i ke tau'i 'a e mahakí. Kapau 'e e'a ha taha na'e 'osi huhu malu'i ki he vailasi, 'e lava 'e honau sinó 'o tau'i 'a e mahakí ke sai pe ko 'ene 'ai ke 'oua 'e puke lahi.

F. 'Oku ola lelei fēfē 'a e huhu malu'i polioó?

Ko ha koosi kakato 'o e huhu malu'i polioó (tousi 'e 3) 'oku 99% 'e ne ola lelei 'i hono malu'i 'a e mahakí.

F. Ko hai 'oku totonu ke huhu malu'i?

Ko e kakai lalahi kuo te'eki ai kenau huhu 'a e tousi 'e 3 'o e huhu malu'i polioó 'oku totonu kenau huhu malu'i.

F. Ko hai 'oku 'ikai totonu ke ne ma'u 'a e huhu malu'i?

'Oua na'a 'oange 'a e huhu malu'i ki he kakai 'oku:

- **na'e hoko ki ai ha faka'ilonga fakatu'utāmaki (anaphylaxis) 'i hano 'oange ki ai ha fo'i tousi ki mu'a**
- **na'e puke koe'uhí ko e ngaahi me'a ko ia 'oku ngaahi'aki 'a e huhu malu'i.**

F. Ko e hā 'a e anaphylaxis?

Ko e anaphylaxis ko ha fa'ahinga faka'ilonga 'oku fakatu'utāmaki ka 'oku hāhāmolofia 'ene hokó. 'E lava ke ne fakatupunga 'a e 'ikai toe 'ilo ha me'a pe mate kapau 'e 'ikai fai ki ai ha me'a fakavavevave. Ko e fa'ahinga 'oku nau fakahoko 'a e huhu malu'i kuo ako'i kinautolu kenau leva'i 'a e anaphylaxis.

F. Fēfē kapau 'oku 'ikai keu 'ilo'i pe na'e huhu malu'i poliō 'eku ki'i leká?

Kapau 'oku 'ikai te ke ma'u 'a e lēkootí, 'e kei lava pe 'o malu ke huhu malu'i 'a ho'o ki'i leká.

F. Ko e hā 'oku 'i he huhu malu'i polioó?

'Oku 'i he huhu malu'i 'a e fanga ki'i kongá iiki 'o e:

- **phenoxyethanol, formaldehyde, mo e polysorbate 80**
- **neomycin, streptomycin, mo e polymyxin B**
- **bovine serum albumin.**

Ko e ngaahi me'a kotoa ko eni 'oku nau tokoni ke ngāue 'a e huhu malu'i pe fakatolonga ia. 'Oku toe lava foki ke 'i ai 'a e bovine-derived lolotonga hono ngaohí.

F. 'Oku malu fēfē 'a e huhu malu'i?

Ko e huhu malu'i 'i 'Aositelēliá 'oku malu 'aupito. Kuo pau kenau paasi 'i hano sivi faka'auliliki kimu'a ke faka'atā 'e he Therapeutic Goods Administration (TGA). 'Oku toe siofi 'e he TGA 'a e malu 'a e huhu malu'i hili hono ngāue'akí.

F. Ko e hā 'a e ngaahi faka'ilonga 'o e huhu malu'i poliō?

Ko e anga-maheni 'oku fa'a ma'ama'a pē pea 'e kau nai ai 'a e:

- **kula, langa, pe fufula 'a e feitu'u ko ia na'e fai ai 'a e huhú**
- **mofi.**

'Oku hāhāmolofia ke hā ha faka'ilonga kovi 'aupito.

Ki ha fakatamala lahiange, vakai'i 'a e Consumer Medicine Information (CMI) 'i he health.nsw.gov.au/schoolvaccination. Kapau 'okú ke hoha'a fekau'aki mo e ngaahi faka'ilongá, fetu'utaki ki ho'o GP.

F. 'E lava 'a e fānauako fefine feitamá ke huhu malu'i?

'Ikai. Ko e fānauako fefine feitamá 'oku 'ikai totonu ke huhu malu'i kinautolu.

'I he 'aho 'o e huhu malu'i, 'e 'eke 'e he kau neesi ki he fānau ako fefine kapau 'oku nau pe ngalingali feitamá. Kapau 'e 'io ha ta'ahine ako, he'ikai ke huhu malu'i. 'E fale'i leva ke talanoa ki he'ene mātu'á pe toketaá pea 'oange 'a e fakaikiiki 'o e fika fetu'utaki ki ha sēvesi tokoni.

F. Ko hai te ne 'oange 'a e faka'atā, pea lava ke kaniseli?

Ko e ngaahi mātu'á pe kau tauhi kuo pau kenau 'oange 'a e faka'atā ma'ae fānau ako 'i lalo 'i he 18. Ko e fānau ako ta'u 18 pea lahi hake ai 'e lava kenau faka'atā pē kinautolu 'aki 'enau fakamo'oni 'i he Foomu Faka'ataá.

'E lava ke kaniseli 'a e faka'atā 'i ha fa'ahinga taimi pē 'aki ha tohi ki he 'apiakó pe tā kia kinautolu.

F. Fēfē kapau na'e 'ikai huhu malu'i ho'o ki'i leká koe'uhí na'a nau puke pe nofo?

Kapau na'e 'ikai ma'u 'e ho'o ki'i leká 'a e huhu malu'i 'i he apiakó, fokotu'utu'u ke fakahoko ia 'i he vave tahá. Ko e ngaahi 'apiako 'e ni'ihí 'oku nau 'oatu ke fakahoko 'a e huhu malu'i. Kapau 'e 'ikai, fetu'utaki ki ho'o GP pe fāmasii ke fokotu'utu'u ke fai ho huhu malu'i.

F. 'E lava fēfē keu ma'u ha lēkooti 'o e huhu malu'i 'o 'eku ki'i leká?

Ko e lēkooti huhu malu'i 'a ho'o ki'i leká 'e tñnaki atu ia ki he Australian Immunisation Register (AIR).

'E lava ke kole 'e he ngaahi mātu'á 'a e Hisitōlia Huhu Malu'i 'o 'enau fānau 'i ha'anau a'u 'o ta'u 14. Ko e fānauako ta'u 14 mo lahi haké 'e lava kenau kole 'enau lēkooti pē 'anautolu. 'E lava ke ke hū ki ai:

- **fakafou 'i he 'akauni Medicare 'i he opé 'i he my.gov.au**
- **ngāue'aki 'a e 'Epi Medicare Express Plus: servicesaustralia.gov.au/express-plus-medicare-mobile-app**
- **'aki 'a e tā ki he Laine Faka'eke'eke AIR General 'i he 1800 653 809.**

F. Ko e hā 'oku hoko ki he ngaahi fakamatala 'a 'eku ki'i leká?

Ko e fakamatala 'i he Foomu Faka'atā 'oku fakatautaha pē ia pea 'oku malu'i ia 'e he laó. 'E tñnaki atu ia ki he lēsisita huhu malu'i mo'uilelei 'a NSW pea 'e fakafehokotaki ia ki he AIR koe'uhí ke lava 'o sio ki ai 'i he MyGov.

F. Ko fē 'e lava keu ma'u mei ai 'a e fakamatala lahiange fekau'aki mo e huhu malu'i 'i he 'apiakó?

'E lava ke ke ma'u 'a e fakaikiiki lahiange:

- **'i he uepisaiti 'a e Mo'ui 'a NSW: health.nsw.gov.au/schoolvaccination**
- **'aki 'a e tā ki ho'o 'iuniti ki he mo'ui ma'ae kakai 'i ho feitu'ú 'i he 1300 066 055.**

Ko ho'o sitepu hokó:

- Kapau 'okú ke faka'atā ho'o ki'i leká ke huhu malu'i poliō, fakakakato pea fakamo'oni 'i he Foomu Faka'atā. Fakafoki ia ki he 'apiakó 'i ho'o ki'i leká.
- Kapau 'oku 'ikai te ke loto ke huhu malu'i 'a ho'o ki'i leká, 'oua na'á ke faka'atā.

Huhu malu'i huhunú (chickenpox)

Pepa Fakamatala ma'ae Mātu'á

Kuo ngaahi 'e he Pule'anga 'Aositelēliá ha ngaahi huhu malu'i ta'etotongi 'e ni'ihī 'i he malumalu 'o e National Immunisation Program (NIP).

F. Ko e hā 'a e huhunú?

Ko e huhunú ko ha mahaki 'oku mafola ngofua 'a ia 'oku fakatupunga 'e he vailasi varicella-zoster. 'Oku fa'a anga-maheni 'oku fakatupunga ia 'e ha ngaahi faka'ilonga ma'ama'a pē 'i he fānau 'oku nau mo'uilelei hangē:

- ko ha mofi ma'ama'a pē
- hafu 'a e ihú
- ongo'i 'ikai lelei
- ko ha veli 'oku liliu ia 'o fakafo'i fā.

ko e huhunú 'e lava pe ke koviange 'i he kakai lalahi pe ko e kakai ko ia 'oku vaivai honau sisitemi malu'i. 'I he ngaahi keisi hāhāmolofia 'e lava ke ne fakatupunga:

- ia 'i he 'ikai toe ngaue 'a e uouá (1 'i he keisi 'e 4,000)
- fufula 'a e 'utó (1 'i he keisi 'e 100,000).

Kapau 'e puke ha fefine feitama 'i he huhunú, 'e fā'ele'i tomu'a nai 'ene pēpeē pe lava 'ikai kakato hono fā'ele'i hangē ko e piki pe 'i ai ha me'a 'e hoko ki hono nimá mo e va'é.

F. 'Oku anga-fēfē 'a e mafola 'a e huhunú?

- Ki mu'a ke puké, 'oku mafola 'a e huhunú 'i he talé.
- Ki muí, 'e mafola ia 'i he tau ki ha huhu'a mei he fanga ki'i fakapulopula 'i he sino 'o e tokotaha puké.

Ko e kakai ko ia 'oku nau mo'ua 'i he huhunú 'e lava kenau fakamafola 'a e vailasi:

- 'i he 'aho 'e 1-2 ki mu'a ke 'asi 'a e veli (lolotonga 'a e fo'i taimi ko ia 'oku hafu ai 'a e ihú)
- a'u ki he 'aho 'e 5 hiki 'a e 'asi 'a e veli (kae'oua kuo fakamangumangu 'a e fanga ki'i fo'i fufulá).

F. 'Oku anga-fēfē ngāue 'a e huhu malu'i?

'E tokoni 'a e huhu malu'i ki ho'o kau sōtia malu'i ke tau'i 'a e ngaahi mahakí. Kapau 'e feutu'utaki ha taha na'e huhu malu'i mo e mahakí, 'e lava 'e honau kau sōtia malu'i 'o tau'i leleiange ia, pe ko hono malu'i 'a e mahakí 'i ha'ane fakalalahi pe ko hono 'ai ke ma'ama'a pē.

F. 'Oku ola lelei fēfē 'a e huhu malu'i huhunú?

Ko e fo'i tousi 'e taha 'o e huhu malu'i 'e lava ke ne ta'ota'ofi 'a e huhunú 'i he 80-85% 'o e ngaahi kau puké pea 'oku mātu'aki ola lelei 'aupito ia 'i he fa'ahinga ko ia 'oku puke lahi.

F. Ko hai 'oku totonu ke huhu malu'i?

- Ko e fānau si'i hifo 'i he 14 'oku nau fiema'u pē 'a e fo'i tousi 'e taha 'o e huhu malu'i huhunú tukukehe kapau kuo nau 'osi huhu malu'i (anga-maheni 'i he māhina 18) pe na'a nau ma'u 'a e huhunú.
- Ko e fānau ta'u 14 pea lahi hake ai 'e fiema'u 'a e fo'i tousi 'e ua, 'i loto 'i he vaha'a 'o e māhina 'e 1-2.

F. Ko hai 'oku 'ikai totonu ke ne ma'u 'a e huhu malu'i?

'Oua na'a 'oange 'a e huhu malu'i ki he kakai 'oku:

- fakatu'utāmaki kia kinatolu 'a ia na'a nau puke (anaphylaxis) 'i hano 'oange ha fo'i tousi ki mu'a pe ko e ngaahi me'a 'oku ngaahi 'aki 'a e huhu malu'i.
- ko ha feitama (faka'ehi'ehi mei he feitama 'i he 'aho 'e 28 hili 'a e huhu malu'i)
- na'e huhu toto pe huhu fakamálohi'i 'a e kau sōtia malu'i 'i he māhina 'e 12 kuo hili
- na'e huhu malu'i faka'ai'ai 'a e kau sōtia malu'i (e.g., MMR, BCG, pe mofi engeenga) 'i he uike 'e 4 kuo toki hili
- vaivai hono sisitemi malu'i, kau ai 'a e:
  - kakai 'oku nau HIV/'EITISI
  - kakai 'oku kimo, hulu kanisā, pe folo 'a e fo'i'aku sitēloiti
  - kakai 'oku palopalema honau kau sōtia malu'i hangé ko e kanisā 'o e fanga ki'i lamá pe kanisā toto.

F. Ko e hā 'a e anaphylaxis?

Ko e anaphylaxis ko ha fa'ahinga faka'ilonga 'oku fakatu'utāmaki ka 'oku hāhāmolofia 'ene hokó. 'E lava ke ne fakatupunga 'a e 'ikai toe 'ilo ha me'a pe mate kapau 'e 'ikai fai ki ai ha me'a fakavavevave. Ko e fa'ahinga 'oku nau fakahoko 'a e huhu malu'i kuo ako'i kinautolu kenau leva'i 'a e anaphylaxis.

F. Fēfē kapau 'oku 'ikai teu 'ilo'i pea na'e 'osi huhu malu'i huhunu 'eku ki'i leká?

Kapau 'oku 'ikai te ke fakapapau'i, 'e kei lava pe 'a ho'o ki'i leká 'o huhu malu'i huhunu malu.

F. Ko e hā 'oku ngaohi'aki 'a e huhu malu'i huhunú?

'Oku 'i he huhu malu'í 'a e fanga ki'i konga iiki 'o e:

- **sucrose, gelatin, urea, mo e monosodium glutamate**
- **components of MRC-5 cells (ngāue'aki 'i hono ngaohi 'o e huhu malu'í)**
- **muimui'í 'o e neomycin mo e bovine serum.**

Ko e ngaahi me'a kotoa ko ení 'oku nau tokoni ke ngāue 'a e huhu malu'í pe fakatolonga ia. 'Oku toe lava foki ke 'i ai 'a e bovine-derived lolotonga hono ngaohí.

F. 'Oku malu fēfē 'a e huhu malu'í?

Ko e huhu malu'í 'i 'Aositelēliá 'oku malu 'aupito. Kuo pau kenau paasi 'i hano sivi faka'auliliki kimu'a ke faka'atā 'e he Therapeutic Goods Administration (TGA). 'Oku toe siofi 'e he TGA 'a e malu 'a e huhu malu'í hili hono ngāue'aki.

F. Ko e hā 'a e ngaahi faka'ilonga 'o e huhu malu'í huhunú?

Ko e anga-mahení 'oku fa'a ma'ama'a pē pea 'e kau nai ai 'a e:

- **kula, langa, pe fufula 'a e feitu'u ko ia na'e fai ai 'a e huhú**
- **mofi.**

Ko e ngaahi faka'ilonga mamafá 'oku hāhāmolofia. Ki ha fakatamala lahiange, vakai'i 'a e Consumer Medicine Information (CMI) 'i he health.nsw.gov.au/schoolvaccination. Kapau 'okú ke hoha'a fekau'aki mo e ngaahi faka'ilongá, fetu'utaki ki ho'o GP.

F. 'E lava 'a e fānauako fefine feitamá ke huhu malu'i?

'Ikai. Ko e fānauako fefine feitamá 'oku 'ikai totonu ke huhu malu'i kinautolu.

'I he 'aho 'o e huhu malu'í, 'e 'eke 'e he kau neesí ki he fānau ako fefiné kapau 'oku nau pe ngalingali feitamá. Kapau 'e 'io ha ta'ahine ako, he'ikai ke huhu malu'í. 'E fale'i leva ke talanoa ki he'ene mātu'á pe toketaá pea 'oange 'a e fakaikiiki 'o e fika fetu'utaki ki ha sēvesi tokoni.

Ko e fānauako fefiné 'oku nau huhu malu'i huhunú 'oku 'ikai totonu ke nau hoko 'o feitama 'i he 'aho 'e 28 hili 'a e huhu malu'í.

F. Ko hai te ne 'oange 'a e faka'atā, pea lava ke kaniseli?

Ko e ngaahi mātu'á pe kau tauhí kuo pau kenau 'oange 'a e faka'atā ma'ae fānau ako 'i lalo 'i he 18. Ko e fānau ako ta'u 18 pea lahi hake a'í 'e lava kenau faka'atā pē kinautolu 'aki 'enau fakamo'oni 'i he Foomu Faka'ataá.

'E lava ke kaniseli 'a e faka'atā 'i ha fa'ahinga taimi pē 'aki ha tohi ki he 'apiakó pe tā kia kinautolu.

F. Fēfē kapau na'e 'ikai huhu malu'i ho'o ki'i leká koe'uhí na'a nau puke pe nofo?

Kapau na'e 'ikai ma'u 'e ho'o ki'i leká 'a e huhu malu'í 'i he apiakó, fokotu'utu'u ke fakahoko ia 'i he vave tahá. Ko e ngaahi 'apiako 'e ni'ihí 'oku nau 'oatu ke fakahoko 'a e huhu malu'í. Kapau 'oku 'ikai, 'e 'oatu 'e he 'apiakó ha tohi ma'a ho'o GP pe fāmasií ke fakakakato 'a e huhú.

F. 'E lava fēfē keu ma'u ha lēkooti 'o e huhu malu'i 'o 'eku ki'i leká?

Ko e lēkooti huhu malu'i 'a ho'o ki'i leká 'e tānaki atu ia ki he Australian Immunisation Register (AIR).

'E lava ke kole 'e he ngaahi mātu'á 'a e Hisitōlia Huhu Malu'i 'o 'enau fānau 'i ha'anau a'u 'o ta'u 14. Ko e fānauako ta'u 14 mo lahi haké 'e lava kenau kole 'enau lēkooti pē 'anautolu. 'E lava ke ke hū ki ai:

- fakafou 'i ho'o 'akauni Medicare 'i he opé 'i he my.gov.au
- ngāue'aki 'a e 'epi Medicare Express Pluss: servicesaustralia.gov.au/express-plus-mobile-apps
- 'aki 'a e tā ki he Laine Faka'eke'eke AIR General 'i he 1800 653 809.

F. Ko e hā 'oku hoko ki he ngaahi fakamatala 'a 'eku ki'i leká?

Ko e fakamatala 'i he Foomu Faka'atā 'oku fakatautaha pē ia pea 'oku malu'i ia 'e he laó. 'E tānaki atu ia ki he lēsisita huhu malu'i mo'uilelei 'a NSW pea 'e fakafehokotaki ia ki he AIR koe'uhí ke lava 'o sio ki ai 'i he MyGov.

F. Ko fē 'e lava keu ma'u mei ai 'a e fakamatala lahiange fekau'aki mo e huhu malu'i 'i he 'apiakó?

'E lava ke ke ma'u 'a e fakaikiiki lahiange:

- 'i he uepisaiti 'a e Mo'ui 'a NSW: health.nsw.gov.au/schoolvaccination
- 'aki 'a e tā ki ho'o 'iuniti ki he mo'ui ma'ae kakai 'i ho'ofeitu'ú 'i he 1300 066 055.

Ko ho'o sitepu hokó:

- Kapau 'okú ke loto ke huhu malu'i huhunu 'a ho'o ki'i leká, fakakakato pea fakamo'oni 'i he Foomu Faka'atā. Fakafoki ia ki he 'apiakó 'i ho'o ki'i leká.
- Kapau 'oku 'ikai te ke loto ke huhu malu'i 'a ho'o ki'i leká, 'oua na'á ke faka'atā.

Ko ho'o sitepu hokó:

- Kapau 'okú ke loto ke huhu malu'i huhunu 'a ho'o ki'i leká, fakakakato pea fakamo'oni 'i he Foomu Faka'atā. Fakafoki ia ki he 'apiakó 'i ho'o ki'i leká.
- Kapau 'oku 'ikai te ke loto ke huhu malu'i 'a ho'o ki'i leká, 'oua na'á ke faka'atā.

Huhu malu'i huhunú (chickenpox)

Okatopa 2024 © NSW Health. SHPN (HP NSW) 240756-1.

Faka'atā ke Huhu Malu'i Huhunu (Chickenpox)

Mātu'a/Tauhi ke fakakato. Kātaki 'o tohi 'i he mata'itohi **LALAH** 'o ngāue'aki 'a e peni 'uli'uli pe **pulū**.

Ko e hā ke fai hili 'a e huhu malu'i

- Tauhi 'a e lēkooti ko eni, 'e fiema'u nai ke ke fakahaa'i 'a e fakamatala ko eni 'a mui ange.
- Ko e fakamatala fekau'aki mo e huhu malu'i ho'o ki'i leká 'e 'otomētiki pē hono tuku hake ki he Australian Imminisation Register (AIR). 'E fiema'u nai ke ke 'aputeiti ho'o Toketā (GP) fekau'aki mo e 'aho huhu malu'i.

Ko hā ke fai kapau 'e 'i ai ha fa'ahinga faka'ilonga 'e 'asi 'i he kongá ko ia 'o e sínó na'e huhu aí

- Fakaviviku ha kongá tupenu 'i ha vai momoko pea 'ai ki he kongá ko ia na'e fai ai 'a e huhú ke fakanonga.
- Fakainu ha panatolo ka mamahi.
- Inu ke lahi 'a e vai.

Kapau 'e 'i ai ha fa'ahinga faka'ilonga 'i ho'o ki'i leká 'e fakatupu hoha'a kiate koe kātaki 'o fetu'utaki ki ho'o toketā 'i ho feitu'ú.

Ko e hā ke fai hili 'a e huhu malu'i

- Tauhi 'a e lēkooti ko eni, 'e fiema'u nai ke ke fakahaa'i 'a e fakamatala ko eni 'a mui ange.
- Ko e fakamatala fekau'aki mo e huhu malu'i ho'o ki'i leká 'e 'otomētiki pē hono tuku hake ki he Australian Imminisation Register (AIR). 'E fiema'u nai ke ke 'aputeiti ho'o Toketā (GP) fekau'aki mo e 'aho huhu malu'i.

Ko hā ke fai kapau 'e 'i ai ha fa'ahinga faka'ilonga 'e 'asi 'i he kongá ko ia 'o e sínó na'e huhu aí

- Fakaviviku ha kongá tupenu 'i ha vai momoko pea 'ai ki he kongá ko ia na'e fai ai 'a e huhú ke fakanonga.
- Fakainu ha panatolo ka mamahi.
- Inu ke lahi 'a e vai.

Kapau 'e 'i ai ha fa'ahinga faka'ilonga 'i ho'o ki'i leká 'e fakatupu hoha'a kiate koe kātaki 'o fetu'utaki ki ho'o toketā 'i ho feitu'ú.

1. Fakaikiiki 'o e ki'i Leka Akó

Fakaikú

Hingoa

'Aho Fā'ele'i

 / / **2 0**

Fefine pe Tangata

 T F

'Ikai Fakapapau'i/
'Ikai Fefine pe Tangata/
'Ikai Fakahaa'i

Kalasi

Hingoa 'o e 'Apiakó

Fika 'o e Metikeá

Fika 'i he tafa'aki 'o e hingoa 'o ho'o ki'i leká 'oku hā 'i he kaati Metikeá

2. Matakali

'Ikai 'Io, 'Apolisinolo

'Io, Torres Strait Islander

'Io, ko e 'Apolisinolo mo e Torres Strait Islander fakatou'osi

3. Ko ho Fakaikiiki – Mātu'a pe Tauhi Fakalao

Kuo u lau pea mahino'i 'a e fakamatala fekau'aki mo e ngaahi 'aonga mo e ngaahi faka'ilonga 'e lava ke hoko 'o e huhu malu'i Huhunú.

'Oku fakahaa'i heni 'eku faka'atā 'a 'eku ki'i leká, hingoa 'i 'olungá, ke 'oange ki ai 'a e huhu malu'i Huhunú.

Ko e fānauako ta'u pea lahi hake ai 'e fiema'u 'a e fo'i tousi 'e ua 'o e huhu malu'i huhunú.

Hingoa 'o e Mātu'a/Tauhi (e.g. SIONE MAFI)

Tu'asila 'o 'Apí (e.g. 5 SMITH LANE)

Feitu'ú

Pousi koutí

Fika Mōpailá

Fika Lelei Tahá (kau ai 'a e 'ēlia koutí e.g. 02)

Fakamo'oni 'a e Mātu'á/Tauhi

'Aho

 / / **2 0**

